

סדר מועד

מסכת מועד קטן פרק ג

[מועד קטן ג, א]

[הלכה א]

ואלו מגלחין במועד:
הבא ממדינת הים, ומבית השבועה,
והיוצא מבית האסורים,
ומגדה שהתירו לו חכמים;
וכן מי שגשאל לחכם והתר,
והנזיר, והמצרע,
משמאתו לטהרתו.

[תלמוד]

הא שאר כל בני אדם אסורין.
אמר רבי סימון:
גזרו עליהן שלא יכנסו לרגל מגילין.
תמן תנינן:

אנשי משמר ואנשי מעמד
אסורין מלספור ומלכבס,
ובחמישי מתרין, מפני כבוד השבת.
הא שאר כל הימים, אסורין.
רבי יוסה, רבי אבהו בשם רבי יוחנן,
רבי אבון בשם חזקיה:
גזרו עליהן שלא יכנסו לשבתן מגילין. <לשבות משמרתם>

תני בשם רבי יודה:

הבא ממדינת הים,
אסור לו לגלח.

רבי יודה כדעתיה, דרבי יודה אמר:

אסור לפרש לים הגדול. <להפליג>

מעטה, פהן שיצא חוץ לארץ,
הואיל ויצא שלא ברצון חכמים,
יהא אסור לו לגלח.

תד פהן אתא לגבי רבי תנינה, אמר ליה:

מהו לצאת לצור לעשות דבר מצוה,
לתלין או ליבם?

אמר ליה:

אָחיו שְׁלֹאוֹתוֹ הָאִישׁ יֵצֵא.
בְּרוּךְ הַמְּקוֹם שֶׁנִּגְפוּ.
וְאַתָּה מִבְּקֵשׁ לַעֲשׂוֹת כִּיּוֹצֵא בּוֹ?
אֵת הַבְּעֵי מִימֵר, הֵכֵן אָמַר לִיה:
אָחיו שְׁלֹאוֹתוֹ הָאִישׁ הַנִּיחַ חֵק אִמּוֹ וְחִבֵּק חֵק נִכְרִיָּה,
וּבְרוּךְ שֶׁנִּגְפוּ,
וְאַתָּה מִבְּקֵשׁ לַעֲשׂוֹת כִּיּוֹצֵא בּוֹ?
שִׁמְעוֹן בֶּר כָּא אֶתָּא לְגַבִּיָּה רַבִּי חֲנִינָה,
אָמַר לִיה:
כָּתַב לִי חֲדָא אֲגָרָא דְאִיקָר, <המלצה>
נְפוּק לְפָרְנָסְתִּי לְאַרְעָא בְּרִיתָא. <לחוזן לארץ>
אָמַר לוֹ:
לְמַחַר אָנִי הוֹלֵךְ אֶצֶל אַבּוֹתֶיךָ,
יְהוּ אוֹמְרִים לִי:
נְטִיעָה אַחַת שֶׁל חֲמֻדָּה
שֶׁהִיָּתָה לְגוֹ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,
הַתְּרַתָּ לָהּ לְצֵאת לְחוּץ לְאַרְץ!

”וְהִיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֶסּוּרִין.”
הוֹיֵנָן סְבָרִין מִימֵר,
בְּשִׁהִיָּה חֲבוּשׁ אֶצֶל הַגּוֹיִם,
אֶבֶל אִם הִיָּה חֲבוּשׁ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל, לֹא.
אֶתָּא מִימֵר לָךְ,
וְאַפְלוּ חֲבוּשׁ אֶצֶל יִשְׂרָאֵל,
אִינוּ עָרַב לְאָדָם לְגַלַּח בְּבֵית הָאֶסּוּרִין.

”וְהַמְּנַדָּה שֶׁהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים.”
מָה אֲנִן קְיָמִין? <במה אנו עוסקים>
אִם בְּשִׁהִתִּירוּ לוֹ קָדָם לְרַגְלֵי, יְגַלַּח!
אִם בְּשִׁלֹּא הִתִּירוּ לוֹ קָדָם לְרַגְלֵי, אֵל יְגַלַּח!
אֵלָא כִּי נִן קְיָמִין,
כְּשִׁהִתִּירוּ לוֹ קָדָם לְרַגְלֵי,
וְחָל יוֹם שְׁלֹשִׁים שָׁלוֹ לְהִיּוֹת בְּרַגְלֵי,
שְׂאִין נְדוּי פְּחוּת מְשֻׁלְשִׁים,
וְאִין נְזִיפָה פְּחוּתָה מְשֻׁבְּעַת יָמִים.
אִין נְדוּי פְּחוּת מְשֻׁלְשִׁים יוֹם, [810]
(פְּמִדְבָּר י"א, ב) "עַד חֲדָשׁ יָמִים,
עַד אֲשֶׁר יֵצֵא מֵאִפְכָם",
וְאִין נְזִיפָה פְּחוּתָה מְשֻׁבְּעַת יָמִים,
(פְּמִדְבָּר י"ד) "הֲלֹא תִכְלֹם שְׁבַעַת יָמִים".

רַבִּי הוּהּ מוֹקֵר לְבַר אֶלְעָשָׂא.
אָמַר לִיה בַּר קַפְרָא:
כָּל עֲמָא שְׂאֵלִין לְרַבִּי,
וְאַתָּה לִיתְּ אֶתְּ שְׂאֵל לִיה!

אמר ליה:

מה נשאל ליה?

אמר ליה:

שאל משמים נשקפה,

המיה בירכתי ביתה,

מפחדת כל בעלי כנפים.

ראוה נערים ונחבאו,

וישישים קמו עמדו.

הנס יאמר "הו הו",

והנלכד נלכד בעונו.

הפך רבי וחקמיה גחיה.

אמר רבי:

איני מפיהך זקן.

וידע הלית הוא מתמני ביומוי.

בקשו לנדות את רבי מאיר.

אמר להן:

איני שומע לכם,

עד שתאמרו לי את מי מנדין,

ועל מה מנדין ועל כמה דברים מנדין.

בקשו לנדות את רבי ליעזר.

אמרין:

מן אזל מודע ליה.

אמר רבי עקיבה:

אנה אזל מודע ליה.

אתא לגביה, אמר ליה:

רבי, רבי! תבריה מנדין לך.

נסתיה, נפק ליה לברא, אמר: <לקח אותו>

חרוביתא, חרוביתא!

אן הלכה כדבריהם, אתעקרין!

ולא אתעקרת.

אן הלכה כדברי, אתעקרין!

ואתעקרת.

אן הלכה כדבריהם, חזרין!

ולא חזרת.

אן הלכה כדברי, חזרין!

וחזרת.

כל הדין שבתא,

ולית הלכה כרבי אליעזר?

אמר רבי חנינה:

משנתנה, לא נתנה אלא

(שמות כג.) "אחרי רבים להטות".

ולית רבי אליעזר נדע ש"אחרי רבים להטות"?
לא הקפיד אלא על ידי ששרפו טהרותיו בפניו.

פמן תנינן :

חֲתָכוּ חֲלִיּוֹת וְנָתַן חוֹל בֵּין חֲלִיא לְחֲלִיא,
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר,
וְחֻכְמִים מְטַמֵּין.
זֶה תְּנֹורוֹ שֶׁלְּחֻכְיֵינִי.
אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה:
תִּכְדּוּ גְדוֹל נַעֲשֶׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם : <פגוע>
כָּל מְקוֹם שֶׁהִיָּתָה עֵינוֹ שֶׁלְּרַבִּי לִיעֶזֶר מִבְּטָט,
הִיָּה נִשְׁדָּף
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֶפְלוּ חֲטָה אַחַת,
חֻצְיָה נִשְׁדָּף וְחֻצְיָה לֹא נִשְׁדָּף,
וְהָיוּ עֲמוּדֵי בַיִת הַיְעוֹד מְרוֹפְפִין.
אָמַר לְהֵן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:
אִם תִּבְרִין מִתְּלַחֲמִים,
אַתֶּם, מָה אִכְפַּת לָכֶם?
וַיִּצְאָה בַת קוֹל וְאָמְרָה:
הִלְכָה כְּאֵלִיעֶזֶר בְּנִי.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:
"לֹא בְּשָׂמִים הִיא."
רַבִּי קְרִיסְפִי, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי:
אִם יֹאמֵר לִי אָדָם:
"כֶּף שָׁנָה רַבִּי לִיעֶזֶר",
שׁוֹנָה אֲנִי כַּדְּבָרֶיךָ.
אֲלֵא דְתַנְיָא מִחֲלָפִין.

תד זמן הנה עבר בשוקא

וְחֻמַּת הַדָּא אָתָא סְחוּתָא דְבֵיתָהּ, <ראחה אשה אחת אשפה של ביתה>
וְטַלְקַת, וְנִפְלַת גּוֹ רִישִׁיהָ. <חורקה>
אָמַר,
דוּמָה שֶׁהַיּוֹם תִּבְרִי מְקַרְבִּין אוֹתִי,
דְּכַתִּיב:

(תהלים קיג, ד) "מֵאֲשַׁפֵּת יְרִים אֲבִיוֹן,
לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ." "

רבי יהושע בן לוי

שִׁלַּח בְּתֵר תַּד בַּר נָשׁ תִּלְתָּה זְמַנִּין,
וְלֹא אָתָא.
שִׁלַּח אָמַר לִיהָ:
אֵלּוּלָא דְלָא חֲרַמִּית בַּר נָשׁ מִן יוֹמֵי,
הוֹינָא מְחָרֵם לְהָהוּא גְבַרְהָ,
שַׁעַל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְנַדִּין,
וְזֶה אֶתְדַּ מְהֵן:
(עירא יח) "וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים,
כַּעֲצַת הַשָּׁרִים וְהַזְּקָנִים,
יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ, וְהוּא יִבְדֵּל מִקְהַל הַגּוֹלָה." "

אמר רבי יצחק בירבי לעזר:
אית סגין מנהון מברדן במתניתא. <יותר מהן מפורות>

תמן תנינן: (תענית ג, ח)

”שלח לו שמעון בן שטח, אמר לו:
צריך אתה לנדות.”
(בריייתא) ”שאלו נגזרה גזרה פשם שנגזרה בימי אליהו,
לא נמצאת מביא את הרבים לידי חלול השם?
שכל המביא את הרבים לידי חלול השם,
צריך נדוי.”

תמן תנינן: (ראש השנה א, ו)

”שלח לו רבן גמליאל:
אם מעכב אתה את הרבים,
נמצאת מכשולן לעתיד לבא.”
לא נמצאת מעכב את הרבים מלעשות מצוה?
שכל המעכב את הרבים לעשות דבר מצוה,
צריך נדוי.

תני:

אמר רבי יוסה:
תידוס איש רומי הנהיג את אנשי רומי
שיהו אוכלין גדיים מקלסין בלילי פסחים.
שלחו חכמים ואמרו לו:
אלולי שאת תידוס,
לא היינו מנדין אותך?
ומהו תידוס?
אמר רבי חנניה:

דנהו משלח פונסתהון דרבנין.

לא נמצאת מביא את הרבים
לידי אכילת קדשים בחוץ?
שכל המביא את הרבים
לידי אכילת קדשים בחוץ,
צריך נדוי.

תמן תנינן: (עדיות ה, ו)

”את מי נדו?
את אלעזר בן חנף,
שפקפק בטרת הידים.”
הדא אמרה,
המפקפק בדבר, אפלו מדברי סופרים,
צריך נדוי.

תמן תנינן: (עדיות ה, ו)

”הכמה השקות.”

מהו דְּכַמָּה ?

דְּכֹתָהּ.

"נְדוּהוּ, וּמַת בְּנִדְוֵיוּ.

וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אַרְוֹנוּ."

לְלַמְדָּךְ,

שְׁכַל הַמְנַדָּה וּמַת, סוּקְלִין אַרְוֹנוּ. [811]

הִדָּא אָמְרָה,

הַמְבַזָּה זָקֵן, אֶפְלוּ לְאַחַר מִיתָה,

צְרִיף נְדוּי.

בְּיוֹמוֹי הַרְבֵּי זְעוּרָה,

הוּוֹן מְרַחֲקִין וּמְקַרְבִּין. <מְנַדִּים וּמְתוּרִים מִיד>

אָמַר לוֹן רַבִּי לֹא:

הַשְׁתָּא מְרַחֲקִין וְהַשְׁתָּא מְקַרְבִּין!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:

חֲזָרוּ וּנְמַנּוּ:

לְכַשְׁיַחְזֹר בּוֹ, יְהוּ מְקַרְבִּין אוֹתוֹ.

הַמְנַדָּה לְרַב, מְנַדָּה לְתַלְמִיד;

הַמְנַדָּה לְתַלְמִיד, אֵינוֹ מְנַדָּה לְרַב.

הַמְנַדָּה לְאָב בֵּית דִּין, מְנַדָּה לְחַכְמָם;

הַמְנַדָּה לְחַכְמָם, אֵינוֹ מְנַדָּה לְאָב בֵּית דִּין.

הַמְנַדָּה לְנִשְׂיָא, מְנַדָּה לְכָל אָדָם.

עַד כְּדוֹן חַכְמָם שְׁנַדָּה, וְאֶפְלוּ חֲבַר שְׁנַדָּה?

נְשַׁמְעֵנָה מִן הִדָּא:

הִדָּא אַמְתָּה מִן דְּבַר פֶּטְא

הָוֵת עֲבָרָה קַמִּי הִדָּא כְּנִישָׂא.

חֲמַת תַּד סִפְר מְחִי לְתַד מִיְנוֹק <ראתה מורה אחד מכה ילד>

יְתִיר מִן צְרָכִיָּה.

אָמְרָה לִיָּה:

יְהוּי תְּהוּא גְבַרָה מְחַרְם!

אַתָּא שְׂאֵל לְרַבִּי אַחָא.

אָמַר לִיָּה:

צְרִיף אֶת חֲשֵׁשׁ עַל נַפְשֶׁךְ.

הִדָּא אָמְרָה,

הַעוֹשָׂה דְּבַר שְׂלֵא כְּשׁוּרָה, צְרִיף נְדוּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ הָוֵה מְעִינֵי תִינִין בְּבַרְבְּרִית. <שומר תאנים>

אַתּוֹן לְסַטְיָא וְגַנְבוֹן מְנַהוֹן בְּלִילְיָא,

וּבְסוּפָא אַרְגָּשׁ בַּהוֹן.

אָמַר לוֹן:

לְהוּוֹן אֵלֶיךָ עַמָּא מְחַרְמִין! <יהיו האנשים האלה מְנַדִּים>

אַמְרוֹן לִיָּה:

יֵיָא תְּהוּא גְבַרָה מְחַרְם! <תהיה אתה מְנַדָּה>

חֲשׁ עַל נַפְשִׁיָּה, אָמַר: <חשש לעצמו, חשב>

ממון אנון תיבין לי, דלמא נפשן.

נפק פרי בתריהון, אמר לון: <צא רן>

שרון לי! <התירו נדויו>

אמרון ליה:

שרי לן, ונן שריי לך!

הדא אמרה,

המנדה את מי שאינו צריך,

ונדה אותו, נדויו נדוי.

מי מתיר?

לא כן תני:

מת אחד ממנדיו, אין מתירין לו.

אמר רבי יהושע בן לוי:

הבאת אמר, בשאין שם נשיא;

אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל:

מעשה באחד שמת אחד ממנדיו,

ולא התירו לו.

ולא כן אמר רבי יהושע בן לוי:

"הבאת אמר, בשאין שם נשיא,

אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר!"

וקמת מה דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל

בשלא תזר בו.

רבי יעקב בר אביי בשם רב ששת:

נמנו באושא שלא לנדות זקן.

ואתנא פיי דאמר רבי שמואל בשם רבי אבהו:

זקן שארע בו דבר,

אין מורדין אותו מגדלתו,

אלא אומרים לו:

(מלכים ב ד, י) "הפכד ושב בביתך.

רבי יעקב בר אביי בשם רבי אחא:

זקן ששכח תלמודו מחמת אנסו,

גורגין בו פקדשת ארון.

רבי אחא, רבי תנחום,

רבי חיה בשם רבי יוחנן:

זקן שגדה לצרף עצמו, אפלו כהלכה,

אין נדויו נדוי.

ביומי הרבי ירמיה אתת עקה על טבריא.

שלח בעי מנרתא דכספא גבי רבי יעקב בירבי בון.

שלח אמר ליה:

אדין לא שב ירמיה מרעתו?

ובקש לנדותו.

והיה רבי חיה בריה הרבי יצחק צטושיא יתיב תמן.

אמר ליה:

שמעתי שאין מנדין זקן,

אלא אם כן עשה פירבועם בן נבט וחרביו.

אמר ליה: (ערויית ה,ו)

”הכמה השקוה.”

וכירבעם בן נבט נחבריו עשה?

ונדון אלין לאלין,

וחשוון אלין על אלין,

וצרכון משתריא אלין מן אלין.

”וכן מי שנשאל לחכם והתר.”

מה אגן קימין? <במה אנו עוסקים>

אם בשנשאל קדם לרגל, יגלח;

אם בשלא נשאל קדם לרגל, אל יגלח.

אלא כי נן קימין,

בשנשאל קדם לרגל,

ולא מצאו פתח לנדרו אלא ברגל.

כתבא:

רבי שמעון ברבי,

לא מצאו פתח לנדרו,

עד שבא אחד מזקני הגליל.

ואית האמרין:

רבי שמעון בן אלעזר הנה.

והנה נסיב ליה מן הכא ומקים ליה הכא,

נסיב ליה מן הכא, ומקים ליה הכא,

עד דאקמיה גו שמשא מפלי מנוי. <בודק בגדיו מכינים>

אמרין ליה:

אלו הויתה ידע דההן סבא עבד לך הכן,

נדר הויתה?

אמר לון:

לא.

וישרון ליה.

וליה אמרון:

הכא, מנן לך?

אמר לון:

משרת רבי מאיר הייתי, בכרחו שנית.

ויש אומרם:

מקלו שלרבי מאיר היתה בידו,

והיא היתה מלמדתו דעת.

תני: (תוספתא מועד קטן ב,א)

כל אלו שאמרו מגלחין במועד,

מתרין לגלח בתוך שלשים יום שלאכל.

אית תני תני: <יש תנא ששונה>

אסור.

ואית תני תני:

מתר.

אמר רב חסדא:

מִן הָאָמַר "מֵתָר", בְּשֵׁישׁ שָׁם רִגְלָהּ ;
מִן הָאָמַר "אָסוּר", בְּשֵׁאִין שָׁם רִגְלָהּ. [812]
מִתְנִיחָא פְּלִיגָהּ עַל רַב חֲסֵדָא:
"הֲרֵי שֶׁתְּכַפּוּהוּ אֲבָלְיוּ זֶה אֶתְרָה זֶה,
הֲרֵי זֶה מְקַל בְּסַכִּין וּבְמִסְפָּרַת,
אֲבָל לֹא בְּמִסְפָּרִים."
וַיַּעֲשֶׂה אֲבָל הַשְּׂנִי אֶצֶל הַתְּרַאשׁוֹן כְּמִי שֶׁהוּא אָנוּס וַיִּגְלַח.
הָוִי,
לֹא אֶתְאָמַרְתָּ אֲלֵא מִפְּנֵי כְבוֹד הַרְגְּלָהּ.
רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעֵי:
נִיחָא בְּתוֹף שְׂבָעָה; בְּתוֹף שְׁלוֹשִׁים!
הֲתִיב רַבִּי חֲנִנְיָה תְּבָרוּן דְּרַבְּנִין:
וְהָא תְּנִי: (שְׂמַחוֹת 1, א.)
"אֵלוּ דְּבָרִים שְׂאֲבַל אָסוּר בְּהֵן כָּל שְׂבָעָה."
אִם בְּתוֹף שְׁלוֹשִׁים הוּא אָסוּר,
בְּתוֹף שְׂבָעָה, לֹא כָּל שְׂכָן?
לֹא אֶתְאָמַרְתָּ אֲלֵא כְּשֶׁתְּכַפּוּהוּ אֲבָלִים.
הֲדָא אָמְרָה, שֶׁהוּא מֵתָר.

אָמַר רַבִּי מִתְנִיָּה:
מִן הָאָמַר "אָסוּר", כְּדָרְכוּ בְּמִסְפָּרִים.
שָׁפָם וּנְטִילַת צְפָרְנִים.
אֵית תְּנִי תְּנִי:
בְּרִגְלָהּ מֵתָר וּבְאֲבָל אָסוּר
אֵית תְּנִי תְּנִי:
בְּרִגְלָהּ אָסוּר וּבְאֲבָל מֵתָר.
מִן הָאָמַר בְּרִגְלָהּ מֵתָר, שֵׁישׁ שָׁם רִגְלָהּ,
וּבְאֲבָל אָסוּר, בְּשֵׁאִין שָׁם רִגְלָהּ.
מִן הָאָמַר בְּרִגְלָהּ אָסוּר, בְּשֵׁישׁ שָׁם הָעֵרְמָה,
בְּאֲבָל מֵתָר, שֵׁאִין שָׁם הָעֵרְמָה.
רַב חִזְיָה בַר אֲשִׁי בְּשֵׁם רַב:
הֲלִכְהָ כְּדַבְּרֵי מִי שֶׁהוּא מְקַל כָּאֵן וְכָאֵן.
רַבִּי יִצְקָב בַּר אֲחָא,
רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אֲבָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
הֲלִכְהָ כְּדַבְּרֵי מִי שֶׁהוּא מְקַל בְּהִלְכוֹת אֲבָל.
רַב אָמַר:
שָׁפָם, כְּנִטְלַת צְפָרְנִים בְּכָל דְּבָר.
אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה:
וּבִלְבָד בְּנוֹטוֹת. <מַכְסוֹת אֵת הַפֶּה>
רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָא:
זוּג בָּא לְפָנַי רַבִּי בְּשָׁפָם וּבְנִטְלַת צְפָרְנִים, <בְּעִנְיַן שָׁפָם>
וְהִתִּיר לָהֶם רַבִּי.
רַבִּי סִימּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָה:
שְׁנֵי זוּגוֹת הָיוּ,
אֶחָד מֵעֲמֻתָן וְאֶחָד מִדְּרַעְלָה.
אֶחָד בְּשָׁפָם, וְאֶחָד בְּנִטְלַת צְפָרְנִים,

והתיר להן רבי.

פְּהָרָא :

רבי שמואל בר אבא, דמכת אחתיה,
והנה יתיב מצמי טפרוי. <קוצץ צפורניו>
סלק רבי לעזר לגביה, ולא כסיתון.
סלק רבי נתן בר אבא לגביה, וכסיתון.
אמר ליה :

מן קמי רבי לעזר לא כסיתנזן,

ומן קמוי את מכסי לזן !

אמר ליה :

ומה את סבר ?

דאת חביב עלי כרבי לעזר ?

[מועד קטן ג, ב]

הלכה ב

ואלו מכבסין במועד :

הבא ממדינת הים, ומבית השביה,

והיוצא מבית האסורין,

והמנדה שהתירו לו חכמים ;

וכן מי שגשאל לחכם והתר ;

מטפחות הידים,

ומטפחות הספרים,

ומטפחות הספג ;

וכל העולין מטמאה לטהרה,

תרי אלו מתרין ;

ושאר כל אדם אסורין.

[תלמוד]

תני :

"בלגרי נשים, < balnearia : בגדי רחצה >

מתר לכבסן במועד."

היא בלגרי נשים, היא בלגרי אנשים.

מהו בלגרי נשים ?

רבנין דקיסרין אמרי :

(אנטינייא) אימטיא. < himatia : מעילים >

רבי אבהו בשם רבי יוחנן :

מי שאין לו אלא חלוק אחד,

מתר לכבסו במועד.

אמר רבי יוסה בירבי בון :

ובלחוד תריי דיהא שלח חד ולבש חד. < פושט >

בעזן קמי רבי יוסה :

בגדי קטנים מהן ?

אמר לזן :

כמי שאין לו אלא חלוק אחר.

בעון קמוי:

תנינן: (מועד קטן ג,ז)

"אין קורעין ולא חולצין ולא מברין,
אלא קורביו שלמת."

הות מטלתייה זעירא, <סוכתו>

וקריבוי בעון מיעול לגבייה,

מהו דיתבון פלגון מן לגו ופלגון מן לבר? <חציים מכפנים וחציים מבתוין>
אמר לון:

יעלון פלגון יומא הן, ופלגון למחר. <ייבנסו>

אמר רבי מנא:

הן דהוינן סברין די מחמר, קלל,

הן דהוינן סברין די מקללה, תמר. <היכן שהיינו חושבים שהוא מקל, החמיר>

תני:

מטפחות ספרים,

אין מכבסין אותן במי רגלים,

אבל מכבסין אותן בנתר ובורית,

מפני הכבוד.

[מועד קטן ג,ג]

הלכה ג

ואלו כותבין במועד:

קדושי נשים, גטין ושוברין,

דתיקי, ומתנה ופרוזבולין,

אגרות שום ואגרות מזון,

שטרי תליצה ומאונין ושטרי ברורין,

וגזרות בית דין ואגרות שלרשות.

[תלמוד]

ואינו מצר? <מצטער>

אמר רבי זעורא:

מפיון שנתן דעתו לגרש, אינו מצר.

"ושוברים", אומולוגין. <homologon: מתאים>

"אגרות שום", שום היתומין.

"אגרות מזון", מזונות אלמנה.

"שטרי תליצה".

אילו הן שטרי תליצה?

תמן אמרין: <בכבל אומרים>

"דקרבת קדמינא,

ושלפת סיניה מעלוי רגליה דימינא,

ורקת קדמינא רוקא דמתחזי על ארעא,

ואמירח:

(דברים כה, ט) "פְּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בַּיִת אָחִיו."

"ושטרי מאונין".

אילו הן שטרי מאונין?

"לֹא רְעִינָא לִיה", <אני לא רוצה אותו>

"לֹא שְׂוִינָא לִיה", <אני לא מסכימה לו>

"לֹא צְבִינָא לְאַתְנִסְבָּא לִיה." <אני לא רוצה להנשא לו>

"שטרי ברורין".

רבי יוחנן אומר:

קומפרומיסיין. <compromissum: הסכם לקבל החלטת בורר>

זה בורר לו אֶחָד, וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד. [813]

"ווגרות בית הין", אלו גזרי דינין.

"ואגרות שלרשות", זו שאילת שלום.

[מועד קטן ג, ד]

הלכה ד

אין כותבין שטרי חוב במועד,

אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל,

הרי זה יכתב.

אין כותבין ספרים, ותפלין ומזוזות במועד,

ואין מגיהין אות אחת,

אפלו בספר העזרה.

רבי יהודה אומר:

כותב הוא אדם תפלין ומזוזות לעצמו,

וטוה לעצמו תכלת לציצתו.

[תלמוד]

"אין כותבין שטרי אריסיות וקבלנות במועד.

ומקבלין קבלת במועד, <עבודה קבלנית>

לעשותה לאחר המועד.

ואין מקבלין קבלת במועד

לעשותה בתוך המועד.

השם שם כדרפו,

ובלבד שלא ימוד ושלא ישקל ולא ימנה."

אמר רבי ירמיה:

אם אינו מאמינו ללוה,

או שאין לו מה יאכל ללבקר. <librarius: סופר>

אמר לו רבי יוסה:

אם אומר את כן,

נמצאת מתיר את האמנות במועד.

אָלָא אַם אַינֹו מַאַמִּינוֹ, לַמְלִיָּה שְׁעִבְרָה. <להלוואה>
אוּ שְׁאִין לוֹ מָה יֵאכֹל, לַמְלִיָּה הַבְּאָה.

תַּד בְּרַ נֶשׁ אוֹבֵד תְּפִלוֹי בְּמוֹעֵדָא.
אַתָּא לְגַבֵּי רַב חֲנִנְאֵל,
וְשִׁלְחִיה לְגַבֵּי רַבִּי אַבָּא בְּרַ נְתָן.
אָמַר לִיה:

הַב לִיה תְּפִלָּךְ וְוִיל כְּתַב לָךְ!
אָמַר לִיה רַב:
אַזִּיל כְּתַב לִיה.

מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב:
"כּוֹתֵב הוּא אָדָם תְּפִלִּין וּמְזוּזָה לְעַצְמוֹ",
הָא לְאַחַר לֹא!
פְּתַר לֵה בְּכּוֹתֵב לְהִנִּיחַ.

"וְטוֹוָה לְעַצְמוֹ תְּכַלֵּת לְצִיצֵתוֹ."
רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל,
רַבִּי אַבְהוֹ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
טוֹוָה וְאַפְלוּ בְּפִלָּךְ.
רַב אָמַר:

טוֹוָה בְּפִלָּךְ בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחַר.
מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב:
"וְטוֹוָה לְעַצְמוֹ תְּכַלֵּת לְצִיצֵתוֹ."
הָא לְאַחַר לֹא!
פְּתַר לֵה בְּטוֹוָה לְהִנִּיחַ.

[מוֹעֵד קַטָּן ג,ה]
הִלְכָה ה

הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים קִדְּם לְרַגְלֵי,
בְּטָלוּ מִמֶּנּוּ גְזֵרַת שְׁבֻעָה;
שְׁמוֹנֶת יָמִים קִדְּם לְרַגְלֵי,
בְּטָלוּ מִמֶּנּוּ גְזֵרַת שְׁלֹשִׁים,
מִפְּנֵי שְׁאֲמָרוּ:
שִׁבְתָּ עוֹלָה וְאַיִנָּה מִפְּסֻקָת;
רַגְלִים מִפְּסֻקִין וְאַיִן עוֹלִין.

[תלמוד]

גְזֵרַת שְׁבֻעָה, סְנֵדֵל וְסָפֵם;
גְזֵרַת שְׁלֹשִׁים, אַחֵוּי וְגַהוּץ וְתַגְלַחַת.
אֵי זֶהוּ גַהוּץ?
כְּלֵי צִמּוֹר מְגַהֲצִין חֲדָשִׁים,
וְכְלֵי פִשְׁתָּן מְגַהֲצִין לְבָנִים.

רבי חֵלְבוֹ, רב חוּנָה בְּשֵׁם רַב:
חַל יוֹם שְׁמִינִי שְׁלוֹ לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת,
מְגַלַּח עֶרֶב שַׁבָּת.
הֵיךְ אֶפְשָׁר?
תַּפְתֵּר שְׁגֵרְתוֹ חֲזֵה וְנִתְיָאֲשׁוּ מִלְבָּקֶשׁ.

וּתְנִי כֵן: (שְׂמַחוּת)

”הֲרֵי מִי שְׁגֵרְתוֹ חֲזֵה,
מְאִימְתִי מוֹנִים לוֹ?
מִשְׁנִתְיָאֲשׁוּ מִלְבָּקֶשׁ.
מְצִאוּהוּ אִיבָרִים אִיבָרִים,
מְאִימְתִי מוֹנִים לוֹ?
מִשְׁימְצֵא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
הַשְׁזֵרָה וְהַגְּלָלֶת רַבּוֹ.”
אָמַר רַבִּי אֲבוּן:
תַּפְתֵּר שְׁנִסְתָּם הַגּוֹלָל עֶרֶב שַׁבָּת מִשְׁחַשְׁכָּה.
הֵיךְ אֶפְשָׁר?
אָמַר רַבִּי אַחָא:
תַּפְתֵּר, שְׁסַתְמוּ גוֹי.
אֵית דְּבַעֲי מִימַר,
שְׂבָאֵת לוֹ שְׁמוּעָה קְרוּבָה בַּשַּׁבָּת.

רַבִּי אָמִי הֵנָּה לִיָּה עוֹבְדָא, <מת לו קרוב>

וְגַלַּח יוֹם שְׁלוֹשִׁים.
אָחָד רַבִּי, הֵנָּה לִיָּה עוֹבְדָא,
וְגַלַּח יוֹם שְׁלוֹשִׁים וְאָחָד.
אָמַר רַבִּי זְרִיקָן:
מִן מִתְנִיתָן יְלִיף לֵה רַבִּי אָמִי,
דְּתַנִּינָן תַּמָּן: (מִדִּיר ג.ב.)
”מִי שְׁנַזֵּר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת,
מְגַלַּח אֶת הָרֵאשׁוּנָה יוֹם שְׁלוֹשִׁים וְאָחָד,
וְאֵת הַשְּׁנִיָּה יוֹם שְׁשִׁים וְאָחָד.
אִם גַּלַּח אֶת הָרֵאשׁוּנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים,
מְגַלַּח אֶת הַשְּׁנִיָּה יוֹם שְׁשִׁים;
וְאִם גַּלַּח יוֹם שְׁשִׁים חֲסַר אָחָד, יֵצֵא.”
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:
תַּמָּן לְשַׁעֲבֵר, וְהִכָּא פִתְחָלָה.

רַבִּי יְרֻמָּיָה הוֹרִי לְרַבִּי יִצְחָק עֲטוּשְׁיָא,
וְאֵית דְּאָמְרִי:
לְרַבִּי חֲזִיָּה בְרֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק עֲטוּשְׁיָא,
לְגַלַּח יוֹם שְׁלוֹשִׁים,
מִן מִתְנִיתָן:

”שְׁמוֹנֶת יָמִים קִדְּם לְרַגְלָה,
בְּטָלוּ מִמֶּנּוּ גְזֵרוֹת שְׁלוֹשִׁים.”

היא שמיני, היא שלשים.

אמר רבי יוסה:

שניא היא תמן,

שמפני כבוד הרגל התירו.

תדע לך שהיא כן,

דאמר רבי חלב, רב חונה בשם רב:

חל יום שמיני שלו להיות בשבת,

מגלח ערב שבת.

אן תימר, שלא מפני הרגל התירו,

מעשה,

אפלו חל יום שלשים שלו להיות בשבת,

מגלח ערב שבת.

ועוד, מן תדא דתני: (שמחות ט, ח)

"על כל המתים הוא שולל לאתר שבעה, <חופר תפירה גסה>

ומאחה לאחר שלשים."

וישולל יום שבעה,

ויאחה יום שלשים!

אמר רבי תני:

די תוה שמעתא כן ושמעתא כן.

תני:

זו דברי אבא שאול.

רב יהודה בשם שמואל,

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

הלכה פאבא שאול.

ותני כן: (שמחות ז, ג)

"הלכה כדבריו."

רבי בא בשם רב:

דברי אבא שאול,

בין בימים בין גזרות בטלו,

אבל דברי חכמים,

ימים בטלו, גזרות לא בטלו.

מה ביניהון?

רב חונה אמר:

ערב הרגל ביניהון:

אם גלח ערב הרגל,

יגלח אחר הרגל;

אם לא גלח ערב הרגל,

אל יגלח אחר הרגל.

רבי יוחנן אמר:

אף על פי שלא גלח ערב הרגל, [814]

יגלח לאתר הרגל.

רבי לעזר הורי לרבי שמעון בר בא

לגלח לאתר הרגל.

ולא ידעין אן פתדא דאבא שאול,

ואן פתדא דרבנן, דברי הכל.

רבי לעזר הורי לשמעון בר בא:
הרגל עולה למגן שלשים.
אמר רבי יוסה:
אשפחנן תלתין קודמין לשבעה?

”הקובר את מתו שלשת ימים קדם לרגל,
בטלו ממנו גזרות שבעה.”
לא אמר אלא שלשה,
הא שנים, לא!

הדא בת אמר, בינו לבין עצמו,
אבל הרבים, אין הרבים מתעסקין עמו.

והני כן: (תוספתא מועד קטן)

”הקובר את מתו שני ימים קדם הרגל,
מפסיק את הרגל,

ומונה חמשה אחר הרגל.

והרבים מתעסקין בו;

ומלאכתו נעשית על ידי אחרים,

ועבדיו ושפחותיו עושים בצנעה אצל אחרים.

הקובר את מתו שלשת ימים בתוך הרגל,

מונה שבעה לאחר הרגל.

שלשה ימים הראשונים,

הרבים מתעסקין עמו;

ארבעה ימים האחרונים,

אין הרבים מתעסקין עמו.

ומלאכתו נעשית באחרים,

ועבדיו ובהמתו עושין בצנעה במקום אחר.”

מהו להראות לו פנים? <לבוך, בלי תחנונים>

רבי יעקב בר אדי בשם רבי חנינה:

והלא אמרו ”אין אבל בשבת“?

מפני מה אמרו ”להראות לו פנים“?

לא מפני הכבוד?

והקא, מפני הכבוד.

ורכותה,

יום אחד לפני הרגל,

בטלו ממנו גזרות שנים.

”אבל, ביום הראשון, אינו נותן תפלין;

ביום השני, הוא נותן תפלין.

אם באו פנים חדשות, חולצין כל שבעה.

הברי רבי ליעזר.

רבי יהושע אומר:

ביום הראשון וביום השני, אינו נותן תפלין;

ביום השלישי, הוא נותן תפלין.

אם באו פנים חדשות, אינו חולצין.”

אם ביום השני אינו נותן תפלין,
צרכה מימר "מי שמתו מטל לפניו?"
אלא בגין דתנא דא, תנא דא.

רבי זעורה, מר עקבן בשם שמואל,
רבי זעורה, רב ירמיה בשם רב:
הלכה כרבי ליעזר בנתינה,
וכרבי יהושע בחליצה.
רבי זעורה בעי:

אם נתן ביום השני כרבי ליעזר,
מהו שיעשה רבי ליעזר כרבי יהושע שלא לתלץ?
אמר רבי יוסה בירבי בון:
וכני, אם נתן ביום השני כרבי ליעזר,
נעשה רבי ליעזר כרבי יהושע שלא לתלץ!
אן פני, נימר: הלכה כרבי ליעזר!

"הרי שאין לו מה לוכל,
ביום הראשון ובשני אינו עושה מלאכה;
בשלישי, הוא עושה בצנעה.
אבל אמרו:
תבוא מארה לשכניו שהצריכוהו לכה."

בר קפרא אמר:
אפלו בשלישי לא יעשה כל עקר.
בר קפרא כדעתיה, דבר קפרא אמר:
אין תקפו שלאבא אלא עד שלשה ימים.
רבי אבא בריה דרבי פפי,
רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי:
כל תלתא יומין, נפשא טיסא על גופא,
סבירה דהיא תורה לגביה.
כין דהיא חמא דאשתני זיוהון דאפוי,
היא שבקא ליה ואזלה לה.

לאחר שלשה ימים,
הכרס נבקעת על פניו ואמרת לו:
"הא לך מה שגזלת וחמסת ונתת בי!"
רבי חגי בשם רבי יאשיה מיתי לה מן הקא:
(מלאכי ב,ג) "וזריתי פרוש על פניכם",
ואפלו "פרש חגיכם."
באותה השעה,
(איוב יד,כב) "אך בשרו עליו יכאב,
ונפשו עליו תאבל."

אריסיו ותכיריו וקבליו, הרי אלו עושין.
חמריו וספניו וגמליו, אינן עושין.
רבי יהושע בן לוי אמר:
היתה לו פרה מגמלת בעיר, <משלימה צמד בקר>
הרי זו עושה.

אמר ליה רבי יוסה:
הדא דתא אמר, בהוא דתיב ליה,
הא בתחלה אסור.
שני אחין, שני שתפין, שני טבחיים, שני חנונים,
שארע לאחד מהן דבר, <מת לו קרוב>
הרי אלו נועלין את חנותן.
וחמרי ופועלי עושין בצנעה במקום אחר.

”אבל, כל זמן שמתו מטל לפניו,
אוכל אצל חברו;
אין לו חבר, אוכל בבית אחר;
אין לו בית אחר, עושה מחיצה ואוכל;
אם אינו יכול לעשות מחיצה,
הופך את פניו כנגד הכתל ואוכל;
ואינו לא מסב ואוכל,
ולא אוכל כל צרכו ולא שותה כל צרכו,
ולא אוכל בשר ולא שותה יין.
ואין מזמנין עליו,
ואם ברך, אין עונין אתריו. <ברכת הזימון>
ואחרים שברכו, אינו עונה אתריהן.
במה דברים אמורים? בחל.
אבל בשבת,
מסב ואוכל כל צרכו ושותה כל צרכו,
ואוכל בשר ושותה יין,
ומזמנין עליו,
ואם ברך עונין אתריו,
ואחרים שברכו, עונה אתריהן.
אמר רבן שמעון בן גמליאל: [815]
הואיל והתרת לו את כל אלו,
תיבהו בשאר מצוותיה שלתורה!
חיי שעה התרת לו,
חיי עולם, לא כל שכן?”
רבי יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי:
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

”נמסר לרבים, אוכל בשר ושותה יין.
נמסר לפתפים, כמי שנמסר לרבים.”

אבל, בשבת הראשונה, <כשבויע>
אינו הולך לבית הכנסת.
בשניה, הולך לבית הכנסת,
ואינו יושב במקומו.
בשלישית, יושב במקומו ואינו מדבר.
ברביעית, שנה לכל אדם.
רבי יהודה אומר:

אֶפְשֶׁר לומר בַּשַּׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה,
שֶׁהַרְבִּים מִתְעַסְקִין עִמּוֹ?
אֵלָא הַשְּׁנִיָּה הִיא הָרֵאשׁוֹנָה,
הַשְּׁלִישִׁית הִיא הַשְּׁנִיָּה,
הַרְבִּיעִית הִיא הַשְּׁלִישִׁית.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אֲבָל, בַּשַּׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה,
הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְאִינוֹ יוֹשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ;
בַּשְּׁנִיָּה, יוֹשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ וְאִינוֹ מְדַבֵּר;
בַּשְּׁלִישִׁית, שׁוֹה לְכָל אֲדָם.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר:
הִלְכָה כְּדַבְּרֵי מִי שֶׁהוּא מוֹסִיף יָמִים.

הָרִי שָׁבָא וּמֵצָא אֲבָל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ,
בַּשְּׁנִי וּבַשְּׁלִישִׁי, מִשְׁלִים עִמָּהֶן;
וּבְרַבִּיעִי, מוֹנֶה לְעֵצְמוֹ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אֶפְלוּ בַשְּׁשִׁי, מִשְׁלִים עִמָּהֶן.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אָמַר:
הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

הִדְאֵת אָמַר, בְּשֵׁאִינוֹ גְדוֹל מְשַׁפְּחָה, <הַגְדוֹל בַּאֲבָלִים>
אֲבָל אִם הִיָּה גְדוֹל מְשַׁפְּחָה, מוֹנֶה לְעֵצְמוֹ.

כְּהֵדָא:
רַבִּי מְנָא הוֹרִי לְרַבִּי יַעֲקֹב אֲרַמְנָא:
מִפְּיֹון שְׁאֵת גְדוֹל מְשַׁפְּחָה, מְנַה לְעֵצְמָךְ.
הִדְאֵת אָמַר, בְּשֵׁלֵא הָרְאוּ לוֹ רַב פְּנִים, <בִּיקְרוּ רֹוב הַמִּנְחָמִים>
אֲבָל אִם הָרְאוּ לוֹ רַב פְּנִים,
נוֹטְלוֹ לְמַרְחָץ. <מִסִּיִּים אֵת הַשְּׂכַעָה עִם הַשָּׂאֵר>

כְּהֵדָא:
רַב חוּנָא הוֹרִי לְאַחֵי דְרַבִּי יְהוֹנָתָן בְּרַ זְבִדִּי:
מִפְּיֹון שְׁהָרְאוּ לוֹ רַב פְּנִים,
נוֹטְלוֹ לְמַרְחָץ.

הָרִי שְׁמוּלִיכִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹם לְמִקְוָם,
כְּגוֹן אֵלִין דְּקַבְרִין בְּבֵית שְׂרַיִי. <בְּבֵית שְׂעִירִים>

אֵית תַּנִּי תַנִּי:
אֵלוּ שְׁכָאן מוֹנִין מְשִׁיִצָא תַמַּת,
וְאֵלוּ שְׁשָׁם מוֹנִין מְשִׁיִסְתָּם הַגּוֹלָל.
אֵית תַּנִּי תַנִּי:

אֵלוּ נְאֵלוּ מְשִׁיִסְתָּם הַגּוֹלָל.
רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר גְדוֹל הַמְשַׁפְּחָה.
רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַ אַחָא בְּשֵׁם רַב אַסִּי:
לְחַמְרִין. <לְחוּמְרָה>

מַהוּ חַמְרִין?

אם הִיָּה גְדוּלַת הַמְשַׁפְּחָה כָּאֵן,
אֵלֹהֵי שְׂפָאן מוֹנִין מְשַׁיְצָא הַמַּת,
וְאֵלֹהֵי שְׁשֵׁם מוֹנִין מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל.
אם הִיָּה גְדוּלַת הַמְשַׁפְּחָה שָׁם,
אֵלֹהֵי נְאֻלוֹ מוֹנִין מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל.

כְּהָדָא :

גְּמַלְיָאֵל זִוְגָא, דְּמַכַּת אַחְתֵּיהָ.

סָלַק הַלֵּל אַחֵיהָ עִמֶּיהָ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי מְנָא :

כִּד תְּהֵא סָלַק גַּבֵּי אַחֵיהָ,

הָוֵי שְׁלָף סַגְדָּלָךְ.

הָרֵי שְׂמַפְנִין אוֹתוֹ מִקְבָּר לְקָבֵר,

אֵית תַּנִּי תַנִּי :

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל תְּרַאשׁוּן.

אֵית תַּנִּי תַנִּי :

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל הַשְּׁנִי.

רַבִּי יוֹנָה, הָנָה לֵיהּ עוֹבְדָא,

שְׂאֵל לְרַבִּי חֲנַנְיָה תַבְרוּן דְּרַבְּנִין.

אָמַר לֵיהּ :

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל תְּרַאשׁוּן.

רַבִּי יְרֻמְיָה הָנָה לֵיהּ עוֹבְדָא,

שְׂאֵל לְרַבִּי זְעוּרָה.

שְׂאֵל רַבִּי זְעוּרָה לְרַבִּי אָמִי.

אָמַר לֵיהּ :

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל הַשְּׁנִי.

אַתָּא לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ :

לְחַמְרָא הוֹרֵי לָךְ.

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה תַרְיָהוֹן אָמְרִין :

תְּדַא בַּת אָמַר, בְּתוּף שְׂבָעָה,

אָבֵל לְאַחַר שְׂבָעָה, כְּבָר עָבַר הָאָבֵל.

כְּשִׁנְתָּנוּ דַּעְתָּן לְפָנוּתוֹ,

אָבֵל אִם לֹא נָתַן דַּעְתוֹ לְפָנוּתוֹ,

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל תְּרַאשׁוּן.

כְּהָדָא :

גְּמַלְיָאֵל דִּיקוֹנְתָיָה קְבָרוֹנִיָּה פּוֹרְסָאֵי גִבּוּן. <אנשי כורסי>

כְּתֵר תְּלָתָא יוֹמִין,

אִמְלָכוֹן מַחְזָרָא יְתִיָּה. <נמלכו להחזיר>

אַתּוֹן וְשְׂאֵלוֹן לְרַבִּי סִימוֹן.

אָמַר לוֹן רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי :

מַכִּינִן שְׂלֵא נִתְתֵם דַּעְתְּכֶם לְפָנוּתוֹ,

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל תְּרַאשׁוּן.

יְשׁוּעַ אַחֵי דְדוּרֵי, הָנָה לֵיהּ עוֹבְדָא.

אַתָּא שְׂאֵל לְרַבִּי אַבְהוֹ.

אָמַר לֵיהּ :

מְשַׁיְסְתֵם הַגּוֹלֵל הַשְּׁנִי.

אמר ליה רבי יעקב בר אבא:

עמך הייתי ושאלתינה
לרבי אבדימא דמן חיפה, אמר:
משיפתם הגולל הראשון.

אמר ליה:

אנה לא שמעית;

אן שמעת, פוק והורי.

מנין לאבל מן התורה שבעה?

(בראשית ג.) "ויעש לאביו אבל שבעת ימים".

ולמדוין דבר קודם למתן תורה?

רבי יעקב בר אבא,

בשם רבי זעורה שמע לה מן הדא:

(נזקא חלה) "ויפתח אהל מועד

תשבו יומם ולילה שבעת ימים

ושמרתם את משמרת יי".

בשם ששמר הקדש ברוך הוא על עולמו שבעה, [816]

כך אתם, שמרו על אחיכם שבעה!

ומנין ששמר הקדש ברוך הוא על עולמו שבעה?

(בראשית ג.) "ויהי לשבעת הימים,

וימי המבול היו על הארץ".

ומתאבלין קדם שימות המת?

אלא בשר ודם,

שאינו יודע מה עתיד להיות,

אינו מתאבל עד שימות המת,

אבל הקדש ברוך הוא,

שהוא יודע מה עתיד להיות,

שמר על עולמו תחלה.

אית דבעי מימר:

אלו שבעה ימי אבלו שלמתושלח הצדיק.

אמר רבי הושעיה:

(נזקא י.) "כי שמן משחת יי עליכם",

בשם שנתרויתם בשמן המשחה כל שבעה,

כך אתם, שמרו על אחיכם כל שבעה!

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

(במדבר יב.) "אל נא תהי כמת",

(במדבר יב.) "תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה".

מה ימי הסגר, שבעה, אף ימי המת, שבעה.

תד ברבי אמר הדא דרבי יוחנן

קמי דרבי שמעון בן לקיש, ולא קביל עלוי.

אמר:

תמן הוא עבד לה להסגר,

והקא הוא עבד להחלט.

דאמר רבי יוחנן בשם רבי יני:

(דברים יב, ו) "אל נא תהי כמת",

מה ימי המת אינן עולין,

אף ימי החלט אינן עולין.

רבי ירמיה, רבי חיה בשם רבי שמעון בן לקיש,

רבי אבהו רבי יוסה בן חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש:

(דברים לד, ח) "ויתמו ימי בכי אבל משה",

"ימי", שבועה;

"בכי", שנים;

"אבל", שלשים.

ואית המתלפין:

"ימי", שנים, "בכי", שבועה, "אבל", שלשים.

רבי יוסה, רבי חיה בשם רבי שמעון בן לקיש,

רבי יונה, רבי חיה,

רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודן נשיא:

(עמוס ח, י) "והפכתי תגיכם לאבל",

מה ימי החג שבועה,

אף ימי האבל שבועה.

אמר רבי אמי לרבי חיה בר בא:

או מה ימי החג שמונה,

אף ימי האבל שמונה?

אמר ליה:

שמני, רגל בפני עצמו הוא.

או מה העצרת יום אחד,

אף האבל יום אחד?

אמר ליה:

מפן לשמועה רחוקה.

ותני כן:

שמועה קרובה, יש לה שבועה ושלשים,

ורחוקה אין לה שבועה ושלשים.

אית תני תני:

שמועה קרובה, בתוך שלשים,

ורחוקה, לאחר שלשים.

אית תני תני:

שמועה קרובה, בתוך שנים עשר חדש,

ורחוקה, לאחר שנים עשר חדש.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

הלכה כדברי מי שהוא אומר:

"שמועה קרובה בתוך שלשים,

ורחוקה לאחר שלשים."

הרי ששמע שמת לו מת ברגל,

לא הספיקו ימי הרגל לצאת

עד ששלמו לו שלשים.

חבריא אמרי:

מפיון ששמע בתוך שלשים,

מונה שבועה לאחר שלשים.

אמר לון רבי יוסה :

מפיון ששמע בשעה שאינו יכול להתאבל,
כמי ששמע לאחר שלשים,
ואין לו אלא יום אחד בלבד.

רבי אדי דקיסרין בשם רבי יוחנן:
באת לו שמועה קרובה בשבת,
קורע למחר ומתאבל.

אמר רבי חנניה:

אינו מתאבל.

אמר ליה רבי מנא:

ויש קריעה בלא אבול?

שכן על אביו ועל אמו,

אפלו לאחר כמה, חייב לקרע.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

אפלו טפלה לטפלה, אסור בתגלחת,

כתבא:

רבי מנא הוה בקיסרין.

שמע דדמך בר בריה ואזל וספר. <הסתפר>

אמרין ליה:

לא כן אלפן רבי,

"אפלו טפלה בטפלה, אסור בתגלחת"?

אמר לון:

באנון דהוון גביה.

אנן לא הוינן גביה.

רבי אבדימי בר טובי בשם רבי אבהו:

ואפלו טפלה לטפלה, חייב לקרע,

ואמר רבי אבהו:

(יתוקאל כה"ו) "האנק דם",

מפן שהוא צריך לצוות.

"מתים אבל לא תעשה",

מפן שהוא צריך להתאבל.

"פארך חבוש עליך",

אית דבעי מימר, אלו התפלין,

אית דבעי מימר, זה הגהוץ.

מן דאמר "אלו התפלין",

אי מה התפלין לשני ימים,

אף האבל לשני ימים?

מן דאמר "זה הגהוץ",

אי מה הגהוץ שלשים יום,

אף האבל שלשים?

"וינעליך תשים ברגליך",

מפן שהוא אסור בנעילת הסנדל.

"ולא תעטה על שפם",

מפן שהוא צריך לכסות את פיו.

ויכסנה מלרע! <מלמטה>

אמר רב חסדא:

דלָא יְהוּוֹן אַמְרִין :

פְּמִיָּה הוּא תַשְׁשׁ. <כּוּאב לּוּ הַפּח>

”וְלַחֵם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכַל”,

מִכֵּן שְׁתַּקְטְנִים הוֹלְכִין אֶצֶל הַגְּדוּלִים.

וּמִנֵּין שְׁתַּגְּדוּלִים הוֹלְכִין אֶצֶל הַקְּטָנִים?

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַב רַב יִצְחָק:

כְּתִיב:

(יְרֵמְיָה טו,ה) ”כִּי כֹה אָמַר ייׁ:

אֵל תְּבוֹא בֵּית מְרוֹחַ,

וְאֵל תִּלְךָ לְסִפּוֹד, וְאֵל תִּנְדַּר לְהֵם,

כִּי אֶסְפְּתִי אֶת שְׁלוּמֵי מֵאֵת הָעַם הַזֶּה,

נְאֻם ייׁ, אֶת הַחֹסֵד וְאֶת הַרְחָמִים.”

תְּנִי:

אֵלּוּ דְבָרִים שְׂאָבֵל אָסוּר בְּהֵן כָּל שְׁבָעָה: [817]

בְּרַחֲיָצָה, בְּסִיכָה, בְּנִעִילַת הַסַּנְדַּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה,

מִלְסַפֵּר וּמִלְכַבֵּס,

מִלְקָרוֹת בַּתוֹרָה וּמִלְשִׁנוֹת מְדַרְשׁ הַלְכוֹת וְהַגְּדוּת

מִשְׁאֵלַת שְׁלוֹם וּמִלְעֻשׂוֹת מִלְאכָה.

מִן תְּנָא ”אָבֵל אָסוּר בְּרַחֲיָצָה כָּל שְׁבָעָה”?

רַבִּי נְתַן.

רַבִּי אָמִי, הֵוָה לִיָּה עוֹבְדָא,

שְׂאֵל לְרַבִּי חִזְיָה בְּרַב בָּא,

וְהוֹרִי לִיָּה:

כָּל שְׁבָעָה, כְּרַבִּי נְתַן.

רַבִּי יוֹסֵה, הֵוָה לִיָּה עוֹבְדָא,

שְׂלַח לְרַבִּי בָּא בְּרַב כַּהֵן גַּבִּי רַבִּי אַחָא,

אָמַר לִיָּה:

וְלָא כֵן:

”רַבִּי אָמִי, הֵוָה לִיָּה עוֹבְדָא,

שְׂאֵל לְרַבִּי חִזְיָה בְּרַב בָּא,

וְהוֹרִי לִיָּה:

כָּל שְׁבָעָה, כְּרַבִּי נְתַן”?

אָמַר לִיָּה:

וְלָא כֵן אֶלְפֵן רַבִּי:

”רַבִּי אָמִי הֵוָה לִיָּה עוֹבְדָא,

וּשְׂאֵל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ,

וְהוֹרִי לִיָּה:

כָּל שְׁבָעָה, כְּרַבִּי נְתַן”?

אָמַר לִיָּה:

וְדִלְמָא תְּרַבִּין עוֹבְדִין אֲנִין?

אֲנִן אַמְרִין לָהּ עַל דְּרַבִּי חִזְיָה בְּרַב אַבָּא,

וְאַחֲוִין אַמְרִין לָהּ עַל דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ.

וְעוֹד מִן הַדָּא:

רַבִּי חִמָּא אָבוֹי דְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָה, הֵוָה לִיָּה עוֹבְדָא.

שְׂאֵל לְרַבְּנִין וְאַסְרוּן.

רַבִּי יוֹסֵה בְּעִי:

הֵילֵן רַבָּנִין ? <אילו חכמים>

רַבָּנִין דְּהַכָּא אוּ רַבָּנִין דְּהַרומָא ?

אֵן תִּימַר, רַבָּנִין דְּהַכָּא, נִיחָא ;

אֵן תִּימַר, רַבָּנִין דְּהַרומָא,

רַבְרַבְיָה קַמּוּי, וְהוּא שְׁאֵל לְזַעֲרִיָּא !

אֵן תִּימַר רַבָּנִין דְּהַכָּא, נִיחָא ;

אֵן תִּימַר רַבָּנִין דְּהַרומָא,

אֲנּוּן שְׂרִיזִין וְאֲנּוּן אָסְרִין !

דְּתַנִּי :

מְקוּם שְׁנַהֲגוּ לְרַחֵץ אַחַר הַמְּטָה, מְרַחֲצִין,

וּבְדֵרוּם מְרַחֲצִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בִּירְבִי בּוּן :

מִי שֶׁהוּא מַתִּיר אֶת הַרְחִיצָה הַזֹּאת,

עוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּאֹכִילָה וּשְׂתֵיָהּ.

הַדָּא דָּאֵת מַר, בְּרַחֲצָה שֶׁהִיא שְׁלֹתְעֵנוּג,

אֲבָל בְּרַחֲצָה שֶׁאִינָהּ שְׁלֹתְעֵנוּג, מִתָּר.

כְּהָדָא :

שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא, עָלוּ בּוּ חֲטָטִין. <אכעבועות>

אֲתוּן וְשֶׁאֲלוּן לְרַבִּי יִסָּא :

מַהוּ דִּיִּסְתִּי ? <שירחץ>

אָמַר לוּן :

יִסְתִּי, דִּלָּא סְחִי, מְיִית הוּא. <שאם לא רוחץ, מת>

אֵן כְּנִי, אֲפִלּוּ בְּתַשְׁעָה בְּאַב,

אֵן כְּנִי, אֲפִלּוּ בְּיוֹם הַכְּפוּרִים.

רַבִּי יוֹסֵה בֵּן חֲנִינְיָה, רָאוּ אוֹתוֹ טוֹבֵל.

אֵן לְקָרְיוּ, לֹא יִדְעִין ; <קרי>

וְאֵן לְהַקְרִי גּוֹפּוּ,

שֶׁאִין רַחֲצִית צוֹנִין רַחֲצָה, לֹא יִדְעִין.

הוֹרִי רַבִּי בָּא כְּהֵן תַּנְיָא.

הוֹרִי רַבִּי אַחָא,

בְּבָא מִן הַדְּרִךְ וְהָיוּ רַגְלֵי קַהוּת עָלָיו,

שְׁמַתָּר לְהַרְחִיצָם בְּמַיִם.

תַּנִּי :

אֲבָל וּמִנְגִּדָה שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּדִרְךָ,

מִתְרִין בְּנַעֲלֵת הַסַּנְדָּל.

לְכַשְׁיבּוּאוּ לְעִיר, יִתְלַצוּ.

וְכֵן בְּתַשְׁעָה בְּאַב, וְכֵן בְּתַעֲנִית צְבוּר.

תַּנִּי :

מְקוּם שְׁנַהֲגוּ לְשֶׁאֵל בְּשִׁלּוּם אֲבָלִים בַּשַּׁבָּת,

שׁוֹאֲלִין.

וּבְדֵרוּם, שׁוֹאֲלִין.

כְּהָדָא :

רַבִּי הוֹשַׁעְיָה רַבָּא אָזַל לְחַד אַתְר,

תמא אבליא בשבתא ושאל בון.
אמר לון:

אני, איני יודע מנהג מקומכם,
אלא "שלוש עליכם!" כמנהג מקומנו.

רבי יוסה בירבי תלפתה

הוה משבת ברבי מאיר קמי צפוראי:

אדם גדול, אדם קדוש, אדם צנוע.

תד זמן תמא אבליא בשבתא, ושאל בון.

אמרין ליה:

רבי! אהני דאת מתני שבחיה? <זה הוא שאתה מספר>

אמר לון:

מה עבד?

אמרין ליה:

תמא אבליא בשבתא ושאל בון.

אמר לון:

בעיין אתון מיבדע מהו תיליה:

כא להודיענו שאין אבל בשבת,

דכתיב:

(משלי יב) "ברכת יי היא תעשיר",

זו ברכת שבת.

"ולא יוסף עֶצֶב עִמָּה",

זו אבלות.

כמה דאת אמר:

(שמואל ב יט, ג) "נַעֲצֹב הַמֶּלֶךְ עַל בְּנוֹ".

שמואל אמר:

פח"ז חובה, נת"ר רשות.

פריעת ראש, תזירת קרע, זקיפת המטה, חובה;

נעילת סנדל, תשמיש המטה, רחיצה, רשות.

תד תלמיד מן דשמואל שמש מטתו.

שמע שמואל ואקפד עלוי, ומית.

אמר:

להלכה אתאמרת, דלמא למעשה?

רב אמר:

ח"ז חובה, פ"ן רשות.

תזירת קרע, זקיפת המטה, חובה;

פריעת ראש, נעילת סנדל, רשות.

תריין בנוי הרבי נפקון,

תד הישיה מגלי, ושליית סנדלוי, <מופשט>

וחד הישיה מכסי, ולביש סנדלוי.

רבי יונה סלק לגבי רבי גריון,

נפק לגביה לביש סנדלוי.

אמר ליה:

מה, את סבר דילפין עובדא מנך?

לא ילפין עובדא מן בר נש זעיר:

”ומלקרות בתורה“.

אמר רבי יוחנן:

(א"ב ב"ג) ”ואין דבר אליו דבר“,

ואפלו דבר שלתורה.

אמר ליה רבי שמעון בן לקיש:

כל גרמיה, אלו הנא, לא הנה מיית!

מיי כדון?

כיי דאמר רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן:

בשלא היו יודעין במה לפתח לו,

אם בגופו, אם בממונו, אם בנפש בניו ובנותיו.

תד תלמיד מן הרב חסדא אבאש. <חלה>

שלח ליה תרין תלמידין דיתגון עמיה. <שילמדו, ישנו>

אתעביד קמיהון כמין חוי, ואפסקון, ודמך. <נחש, והפסיקו, ומת>

תד תלמיד מן דבר פדיה אבאש.

שלח ליה תרין תלמידין דיתגון עמיה. [818]

אתעביד קמיהון כמין פוכבא ואפסקון ודמך. <נ"א כובא, קוין>

תני:

אבל שונה הוא במקום שאינו רגיל.

כהדא:

רבי יסא הנה ליה עובדא.

שלח ליה רבי יוחנן תרין תלמידין דיתגון עמיה.

אן משום דשרי, לא ידעין,

ואן משום דלא רגיל, לא ידעין. <חכם גדול>

ורבי יסא לא רגיל?

אלא כגון אלן מליהון הרבנין,

דבר נש משתאל בהון,

וקניים ליה כמן דלא רגיל. <ועומד, נעצר>

רבי יוסה בר פטרס,

חמוי הרבי יהושע בן לוי קדמא, <חמיו הראשון>

הנה ליה עובדא.

שלח ליה בר קפרא תרין תלמידין דיתגון עמיה.

אן דשרי, לא ידעין,

ואן משום שהנה להוט אחר התורה, לא ידעין.

ותני כן:

”אם הנה להוט אחר התורה, מתר.“

על כל דבר האמור בתורה כהן מטמא,

ישקאל מתאבל.

הוסיפו עליהם אחיו ואחותו מאמו,

ואחותו הנשואה,

מתאבל ואונן, אבל לא מטמא.

ארוסתו, לא מתאבל ולא אונן ולא מטמא.

תני:

כָּל שְׂמֵת־אֲבָלִין עָלָיו, מִתְּאֲבָלִין עִמּוֹ.
רַב, דְּמַכַּת אַחְתֵּיהּ,
וּפְקִיד לְחֵיהּ בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ:
פַּד תִּי סְלִיק לְגַבִּי, <כַּאֲשֶׁר תְּהִי עוֹלָה אֲצִלִּי>
הָוִי שְׁלַח סִנְדְּלָךְ. <תְּהִי חוֹלִין נַעֲלֶךְ>

רַבִּי מְנָא, הָוִין בְּנוֹי דְּרַבִּי חֲנִינָה אַחֵי מִיְתִין.
אַתּוֹן וְשֶׁאֲלוֹן לְרַבִּי יוֹסֵה:
מַהוּ לְכַפּוֹת אֶת הַמָּטָה?

אָמַר לוֹן:

לֹא צָרִיךְ.

מַהוּ לִישֹׁן עַל גְּבִי מָטָה כְּפוּיָה?

אָמַר לוֹן:

לֹא צָרִיךְ.

מַהוּ לְקַרְוֹת אֶת שְׁמַע וּלְהַתְּפַלֵּל?

אָמַר לוֹן:

נִשְׁמָעֵנָה מִן הָרָא:

”הֲרֵי שְׁהִיָּה עָסוּק עִם הַמַּת בְּקַבְרֵי,

וְהַגִּיעָה עוֹנֵת קַרְיַת שְׁמַע,

פּוֹרֵשׁ לַמָּקוֹם טְהוֹרָה,

וְלוֹבֵשׁ אֶת תְּפִלְיוֹ וְקוֹרֵא קַרְיַת שְׁמַע וּמִתְּפַלֵּל.”

”מֵאִימְתִי כּוֹפִין אֶת הַמְּטוֹת?

מִשִּׁיצָא הַמַּת מִפְּתַח הַחֲצָר.

דְּבַרֵּי רַבִּי לִיעֶזֶר.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

מִשִּׁיָּסְתֶם הַגּוֹלָל.

וּכְשֶׁמַּת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל,

כִּינּוֹן שִׁיצָא מִפְּתַח הַחֲצָר,

אָמַר רַבִּי לִיעֶזֶר לְתַלְמִידָיו:

כְּפוּ אֶת הַמְּטוֹת.

וּכְשֶׁנִּסְתֶם הַגּוֹלָל,

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְתַלְמִידָיו:

כְּפוּ אֶת הַמְּטוֹת.

אָמְרוּ לוֹ:

כְּבָר כְּפִינוּם עַל פִּי זְקֵן.”

”בְּעָרְבַ שְׁבַת הוּא זוֹקֵף אֶת מְטוֹתָיו,

בְּמוֹצָיא שְׁבַת, הוּא כּוֹפֵן.”

תְּנִי:

דְּרַגֵּשׁ נִזְקָפֵת וְאִינָה נִכְפִּית.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר:

שׁוּמֵט קְלַמְנָטְרִין שְׁלֵה, וְדִיו. <מַצְעִים>

רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי:

הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא :
מטה שנקליטיה עולין ויורדין עמה, <מוטות שלה . anákliton>
שומטן ודילו.

איזו היא מטה ואי זו היא דרגש?

אמר רבי ירמיה :

כל שמסרגין על גופה, זו היא מטה ;
וכל שאין מסרגין על גופה, זו היא דרגש.

והא תנינן : (כלים טז, א.)

"המטה והעריסה, משוישופם בעור הדג."

אם מסרג הוא על גופה,

לאי זה דבר הוא שפה ?

אמר רבי לעזר :

תפתר באלין ערסתא קיסריה דאית להון נקבין.

ומנין לכפית המטות ?

רבי קריספי בשם רבי יוחנן :

(איב ב, ג.) "נישבו אתו לארץ".

'על הארץ' אין פתוב כאן,

אלא "נישבו אתו לארץ",

דבר שהוא סמוך לארץ.

מכּן שהיו ישנין על מטות כפויות.

בר קפרא אמר :

איקונין אחת טובה הייתה לך בתוך ביתך, <eikónion : תמונה>

וגרמתני לכפותה,

אף את כפה מטתך !

ואית דמפקין לשנא :

יכפה הסרסור. <המתוּך>

רבי יונה ורבי יוסה,

תריהון בשם רבי שמעון בן לקיש,

תד אמר :

מפני מה הוא ישן על מטה כפוייה ?

כדי שיהא נעור בלילה ונזכר שהוא אבל ;

וחרנה אמר :

מתוך שהוא ישן על גבי מטה כפוייה,

הוא נעור בלילה ונזכר שהוא אבל.

"אמר "איני כופה את המטה,

הרי אני ישן על גבי הספסל",

אין שומעין לו,

מפני שאמר "איני כופה את המטה",

אבל אם אמר "הרי אני כופה את המטה",

שומעין לו."

מתניתה לא אמרה כן, אלא : (סנהדרין ב, א.)

"וכשֶׁמְבָרִין אוֹתוֹ, <נֹחֲנִים לוֹ אוֹכֵל>
כָּל הָעַם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ,
וְהוּא מְסַב עַל הַסֶּפֶסֶל".
בְּכֵהֵן גְּדוּל, הָא בְּכֵהֵן הֶדְיוֹט, לֹא;
וּבְרָבִים, הָא בְּיָתִיד, לֹא.
וְלֹא עֲבָדִין כֵּן.

"כַּפִּית הַמְטוֹת,
פְּעָמִים עוֹשֶׂה שְׂשָׂה שְׂשָׂה, חֲמִשָּׁה, אַרְבָּעָה, שְׁלֹשָׁה.
בְּעָרֵב שְׂבֵת, שְׂשָׂה;
בְּעָרֵב שְׂבֵת עִם הַמְדוּמֵי חֲמָה, חֲמִשָּׁה;
יוֹם טוֹב לְאַחַר שְׂבֵת, אַרְבָּעָה;
שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שְׁלֹרֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁלֹשָׁה".
תַּד תִּלְמִיד מִן הַרְבֵּי מְנָא
הוֹרֵי לְחַד מִן קְרִיבוֹי דְנִשְׂאָ: [819]
מְשֻׁהוּא זוֹקְפָה, שׁוֹב אֵינוֹ כּוֹפָה.
כְּמָה יָמִים הָיָה לוֹ?
רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַ אֲתָא בְּשֵׁם רַבִּי יִסָּא:
שְׁנֵי יָמִים הָיָה לוֹ.
רַבִּי בָּא, רַבִּי אָמִי,
רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַ זְבִדִּי בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק:
שְׁלֹשָׁה.
רַבִּי חִינְנָא בְּרַ פִּפְא הוֹרֵי
לְכַפּוֹתָהּ אָפְלוּ יוֹם אֶחָד.
וְאִתְחַמֵּי לִיה: (מַלְכִים א יג,כא) "יַעֲזַן כִּי מָרִית".

תַּנִּי:
הַדָּר בְּפִנְדֵּק, < pandokeion : מְלוֹן, מְסַעְדָה, בֵּית מוֹרַח >
אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְכַפּוֹת,
דִּלָּא יִהְיוּן אָמְרִין "חֲרַשׁ הוּא". <מַכְשָׁף>

"הָרִי שְׂמַת חֲמִיו אוֹ חֲמוֹתוֹ,
אוֹ אֶחָד מְקָרוֹבֵי אֲשֵׁתוֹ,
אֵינוֹ כּוֹפֵה לֹא לְכַחֵל וְלֹא לְפִקְס, <לְשִׁים כַּחַל עַל הַעֲנִיִּים וְאוֹדֵם עַל הַלְחִיִּים>
אֶלָּא נוֹהֵג עִמָּה כְּדֶרֶךְ שְׁהִיא נוֹהֶגֶת.
וְכֵן הִיא, שְׂמַת חֲמִיָּה אוֹ חֲמוֹתָהּ,
אוֹ אֶחָד מְקָרוֹבֵי בַּעֲלָהּ,
אֵינָה לֹא כּוֹחֶלֶת וְלֹא פּוֹקֶסֶת,
אֶלָּא נוֹהֶגֶת עִמּוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁהוּא נוֹהֵג".
שְׁמוּאֵל אָמַר:
לֹא שְׁנֵי אֶלָּא חֲמִיו אוֹ חֲמוֹתוֹ,
הָא אֶחָד מִכָּל הַקְּרוֹבִים, לֹא.
רַבִּי בָּא בְּרַ כְּהֵן אָמַר קָמִי רַבִּי יוֹסֵה:
רַבִּי יוֹדָה בְּרַ פְּזִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
בְּדָר עִמּוֹ.

קם רבי יוסה עם רבי יודה בר פזי, <פגוש>

אמר ליה:

את שמעת מן אבוך הדא מלתא?

אמר ליה:

אבא לא הנה אמר כן,

אלא אחוה דאתתיה דבר נחמיה מית,

אתון שאלון ליה:

מהו לכפות את המטה?

אמר לון:

לא צריך.

"מפני שאמרו, שבת עולה ואינה מפסקת,

והרגלים מפסיקין ואינן עולין."

רבי סימון בשם רבי יוחנן:

שהוא מתר בתשמיש המטה. <שהרגל>

קם רבי ירמיה עם רבי יודה בירבי סימון, <פגוש>

אמר ליה:

הכן. מן כל פלמידוי דרבי יוחנן,

לא שמע בר נש מניה הדא מלתא, אלא אבוך.

אמר ליה רבי יעקב בר אחא:

אן דאתאמרת,

לא אתאמרת אלא מן אלין מליא דהכן הכן. <דברים מסופקים>

מלתיה דרבי יהושע בן לוי אמר:

שהוא אסור בתשמיש המטה.

דאמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:

והלא אמרו "אין אכל ברגל"?

אלא שתהרבים נוהגין בו בצנעה.

מהו בצנעה?

שהוא אסור בתשמיש המטה. <שהרגל>

התיבון:

הרי הרגל,

הרי הוא אסור בתשמיש המטה, ואינו עולה;

אף השבת,

הואיל והיא אסורה בתשמיש המטה, לא תעלה!

אמר רבי בא:

אפשר לשבעה בלא רגל,

אבל אי אפשר לשבעה בלא שבת.

[מועד קטן ג,ו]

הלכה ו

רבי אליעזר אומר:

משחרב בית המקדש, עצרת כשבת.

רבן גמליאל אומר:

ראש השנה ויום הכפורים פרגלים.

וחכמים אומרים :
לא כדברי זה ולא כדברי זה,
אלא עצרת פרגלים,
וראש השנה יום הכפורים בשבת.

[תלמוד]

דבית רבי יני אמרי :
עצרת עולה שבועה פרגלים.
בעון קמי רבי יוסה :
שלשה לפני העצרת, שלשה,
ועצרת שבועה, הרי עשרה ?
אמר לון :
שלשה לפני עצרת, שבועה,
ועצרת שבועה, הרי ארבעה עשר.
אמר רבי יוסה בירבי בון :
וכני :
יום אחד לפני עצרת,
מונה חמשה לאחר העצרת ;
שנים, מונה ארבעה ;
שלשה בטלו ממנו גזרות שבועה.

תני :
אין מראין פנים, <מבקרים את האבל בביתו>
לא בראש השנה, ולא ביום הכפורים.
אמר רבי שמואל בר רב יצחק :
יום הכפורים שחל להיות בשבת,
מראין בו פנים.
פוקדא :
רבי תוקיה הנה ליה עובדא.
סלקון רבנין לגביה,
מתמיה ליה אפין בצומא רבא.
אמר לון :
כלום אמרו,
"אין מראין פנים,
לא בראש השנה ולא ביום הכפורים"
לא מפני התפלה ?
שניא היא יום הכפורים שחל להיות בשבת,
שניא היא יום הכפורים שחל להיות בחול ?

[מועד קטן ג, ז]

הלכה ז

אין קורעין, ולא חולצין, ולא מברין,
אלא קורביו שלמת ;

ואין מברין אלא על מטות זקופות.
ואין מוליכים בבית האבל,
לא בטבלא ולא באסקוטלא, ולא בקנון,
אלא בסלים.
ואין אומרים ברפת אבלים במועד,
אבל עומדין בשורה ומנחמין
ופוטרין את הרבים.

[תלמוד]

אמר רבי ירמיה:
ובלבד קרובין שהן ראויין להתאבל.
כהדא דתני:
"חכם שמת, הכל קרוביו,
ואפלו קרובים שאינן ראויין להתאבל."
כהדא:
רבי אבון דמך במועדא,
ולא גמל ליה רבי מנא חסד.
והוון צפוראי אמרין:
"עד מנת שנא!"
בית מועדא עבד ליה איקריה. <הספידו>
עאל ואמר קמיהון:
כהדא דתני: [820]
חכם שמת, הכל קרוביו.
באנון דהוון גביה;
אנן לא הוין גביה.

הקורע מן המלל, <חוטי שפת האריג>
מן השלל, מן הרדיד, <חפר גס; שולי הבגד>
אינו קרע;
מן האחוי, <חפר טוב>
הרי זה קרע.
אי זהו אחוי?

אמר רבי אחא:
כל שאין מקומו נפר.
"עשרה קרעים אסורין באחוי:
הקורע על אביו, ועל אמו, ועל רבו שלמדו חכמה,
ועל הנשיא, ועל אב בית דין, ועל שמועות הרעות,
ועל קללת השם, ועל שרפת תורה,
ועל ירושלים, ועל בית המקדש."
על אביו ועל אמו,
ועל רבו שלמדו חכמה, מניין?
(מלכים ב, יא-יב) "ויעל אליהו בסערה השמים,
ואלישע ראה, והוא מצעק:
אבי, אבי, רכב ישראל ופרשיו!"

ולא ראהו עוד,
ויחזק בבגדיו ויקרעם לשניים קרעים.

רבי מתוך בעא קמי רבי יוחנן:

ומאלישע אנו למדין תורה?

אמר ליה:

מתוך, מתוך!

מה המת, משהוא מסתלק,

עוד אינו רואהו,

כך זה, משנסתלק, עוד לא ראהו.

כשם שקורעין על החכמים,

כך קורעין על תלמידיהן.

אי זהו תלמיד חכם?

חזקיה אמר:

כל ששנה הלכות ועוד תורה.

אמר ליה רבי יוסה:

הדא דאת אמר, בראשונה,

אבל עכשו, אפלו הלכות.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

כל שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו.

תני:

כל ששואלין אותו והוא משיב.

אמר רב הושעיא:

כגון אנו, דרבנינו משגחין עלינו,

ואנו מתיבין לו.

אמר רבי בא בר ממל:

כל שהוא יודע לבאר משנתו.

ואנו, אפלו רבנינו לא חכמין מבארה מתניתן.

איזהו רבו?

כל שפתח לו תחלה.

דברי רבי אליעזר.

רבי יהודה אומר:

כל שרב תלמודו ממנו.

רבי יוסה אומר:

כל שהאיר עיניו במשנתו, אפלו בדבר אחד.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן:

הלכה כדברי מי שהוא אומר:

כל שרב תלמודו ממנו.

ולמה לא אמר "כרבי יהודה"?

אית תני תני ומחלף.

רבי לעזר קרע על שפתח לו תחלה.

שמואל חלץ על שהאיר עיניו במשנתו.

ומה האיר עיניו במשנתו?

אמר רבי יוסה בירבי בון:

ב "שְׁנֵי מִפְתָּחוֹת, אֶחָד יוֹרֵד לְאַמַּת הַשָּׁחַי, וְאַחַד פּוֹתֵחַ כִּיּוֹן." (תמיד ג,ו)
מהו יורד לאמת השחי?
שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח.

על הנשיא, ועל אב בית דין,
ועל שמועות הרעות, מנין?
(שמואל ב, א,יא-יב) "וַיִּחְזַק הָיָד בְּבִגְדָיו וַיִּקְרָעֵם,
וְגַם כָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ,
וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיִּצְמּוּ עַד הָעָרֶב,
עַל שְׂאוֹל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ,
וְעַל עַם יִי וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
כִּי נָפְלוּ בְּחָרֵב."
"וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיִּצְמּוּ עַד הָעָרֶב עַל שְׂאוֹל",
זוה הנשיא. [821]
"ועל יהונתן בנו", זה אב בית דין.
"ועל עם יי ועל בית ישראל כי נפלו בחרב",
אלו שמועות הרעות.

על קללת השם, מנין?
(מלכים ב, יט,א) "וַיְהִי כַשְׂמַע הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ,
וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו."
מהו לקרע על קללת הגוי?
מן האמר "רבשקה, גוי היה", קורעין;
ומן האמר "יהודי היה", אין קורעין.
תני רבי הושעיה:
אחד ששמע קללת השם מישראל,
ואחד ששמע קללת השם מן הגוי,
חייב לקרע.
מה טעמא?

(ירמיה לב,כז) "הִנֵּה אֲנִי יי אֱלֹהֵי כָּל בָּשָׂר,
הַמִּמְנִי יִפְּלֵא כָּל דְּבָרִי?"
מהו לקרע בזמן תנה?
רבי יוסה, רבי ירמיה בשם רבי יוחנן:
משרבו הגודפנין, פסקו מלקרע.

מהו לקרע על הפנויים?

נשמענה מן הדא:

רבי שמעון בן לקיש הנה מתלף ב אסרטיא. <Strata: דרך סלולה>

אזדמן ליה תד פותי, <העטרף אליו>

והנה מגדף, והנה קרע.

מגדף, והנה קרע.

נחת ליה מן חמרא,

ויהב ליה תד מרתוק גו לביה. <מכת אגרוף>

אמר ליה:
"רשע! אית לאמך מאנין מספקא לי?"
הדא אמרה,
שקורעין על הפנויין, וקורעין בזמן הזה.

על שרפת התורה מנין?
(ירמיה לו, כג) "ויהי פקרוא יהודי
ש'לש דלתות וארבעה".
מהו "ש'לש דלתות וארבעה"?
תלת ארבע פסיקן.
כיון שהגיע לפסוק החמישי,
(איכה א, ה) "כי יי הוגה על רב פשעיה",
מיד,
(ירמיה לו, כג) "קרעה בתער הספר,
והשליף אל האש אשר אל האח,
עד תם כל המגלה על האש אשר על האח.
(ירמיה לו, כד) "ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם,
המלך וכל עבדיו,
השמעים את כל הדברים האלה".

"הרואה תלמיד תכמים שמת,
כרואה ספר תורה שגשרף".
אמר רבי אבהו:
יבא עלי, אם טעמתי כלום כל אותו היום.
רבי יונה הנה בצור,
שמע הדמך בריה הרבי יוסה.
אף על גב דאכל גבנא ושתא מיא,
אסקיה צום ההוא יומא.
רבי בא וחונא בר חנה הוון תיבין.
אתת נעמיטה, <באה בת יענה>
וחטפת תפלוזי דחונא בר חנה.
צדה רבי בא וחנקה.
אמר ליה חונא בר חנה: [822]
עוד מעט והיינו באין לידי שרפת תורה.
אמר ליה:

ואדין את לזו?
כן אמר רב יהודה בשם רב:
אין קורעין אלא על ספר תורה
ששרפו מלך ישראל בזרוע.
סלקון לבית רב ושמעון רב יסא בשם רב:
אין קורעין אלא על ספר תורה
ששרפו מלך ישראל בזרוע,
כגון יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה ונבוכדנצר.
עולא ברייא, רבי לעזר בשם רבי חנינה:
הרואה ספר תורה שגשרף,

חַיֵּב לְקַרֵּעַ עַל הַגּוֹיִל בְּפָנָי עֲצָמוֹ,
וְעַל הַתְּכַתֵּב בְּפָנָי עֲצָמוֹ.

מָה טַעְמָא?

(ירמיה לז, כז) "אֲתָרִי שֹׁרֵף הַמְּלָךְ

אֶת הַמְּגִלָּה וְאֶת הַדְּבָרִים",

"אֶת הַמְּגִלָּה", זֶה הַגּוֹיִל;

"וְאֶת הַדְּבָרִים", זֶה הַתְּכַתֵּב.

רַבִּי בְּרַכְיָהּ, רַבִּי חֵלְבוֹ,

עוֹלָא בְּרִיָּא רַבִּי לְעֶזְרָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינְיָה:

עֲתִיד תְּקַדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְעֲשׂוֹת רֵאשׁ חוֹלָה לְצַדִּיקִין לְעֲתִיד לְבֹא. <מוביל מחול>

מָה טַעְמָא?

(תהלים מח, יד) "שִׁיתוּ לְבַבְכֶם לְחִלָּה",

'לְחוֹלָה' פְּתִיב.

וְהַצַּדִּיקִים מְרַאֲיִן אוֹתוֹ בְּאַצְבָּע וְאוֹמְרִים:

(תהלים מח, טו) "כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד,

הוּא יִנְהַגְנוּ עַל-מוֹת."

"עַל-מוֹת", בְּעַלְמוֹת.

"עַל-מוֹת", בְּזַרְזוֹת.

"עַל-מוֹת", כְּאֵלֶיךָ עוֹלְמָתָא.

תְּרַגְּם עֲקִילָס אֲתַנְסִיא, <athanasia: אלמות>

עוֹלָם שְׂאִין בּוֹ מוֹת.

וְהַצַּדִּיקִים מְרַאֲיִן אוֹתוֹ בְּאַצְבָּע וְאוֹמְרִים:

"כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד,

הוּא יִנְהַגְנוּ עַל-מוֹת."

"הוּא יִנְהַגְנוּ", בְּעוֹלָם הַזֶּה;

"הוּא יִנְהַגְנוּ", לְעוֹלָם הַבָּא.

"וְעַל יְרוּשָׁלַיִם, וְעַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ", מִנֵּינִי?

(ירמיה מא, ה) "וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁים מִשְׁכָּם מִשְׁלוֹ וּמִשְׁמֹרוֹן,

שְׂמֹנִים אִישׁ מִגְּלַחֵי זָקֵן וּקְרָעֵי בְּגָדִים."

"אֶחָד שָׁמַע שְׁחַרְבָּה יְרוּשָׁלַיִם,

וְאֶחָד הִרְוָאָה אֶת יְרוּשָׁלַיִם בְּחַרְבָּנָה,

חַיֵּב לְקַרֵּעַ.

הִרְוָאָה אֶת יְרוּשָׁלַיִם מִן הַצּוֹפִים,

חַיֵּב לְקַרֵּעַ."

אֵית תַּנִּי תַּנִּי:

"מוֹסִיף עַל הַקְּרָע."

אֵית תַּנִּי תַּנִּי:

"תַּחֲלַת הַקְּרָע טַפַּח,

וְתוֹסַפְתּוֹ, כֹּל שְׁהוּא."

וְאֵית תַּנִּי תַּנִּי:

"תַּחֲלַת הַקְּרָע, טַפַּח,

תוֹסַפְתּוֹ שְׁלֹשׁ אֲצַבְעוֹת."

רבי יוסה, רבי ירמיה בשם רבי חיה בר בא,
רבי חזקיה רבי ירמיה בשם רבי יוחנן:
הלכה כמי שאומר: [823]
"תחלת הקרע טפח תוספתו כל שהוא".
מהו להבדיל קנה שפה? <שפת הצוורן>
רבי ירמיה, רבי חיה בשם רבי שמעון בן לקיש:
(שמואל ב א,יא) "ויחזק הוד בכגדיו",
אין חזקה פחות מטפח.
"ויקרעם",
רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי:
מפן שהוא צריך להבדיל קנה שפה.

"מת לו מת, קורע.
מת לו מת אחר,
אפלו ששמע על אביו ועל אמו,
ועל רבו שלמדו חכמה,
קורע קרע אחד לכלן.
רבי יהודה בן תימא אומר:
קורע על זה בפני עצמו,
ועל זה בפני עצמו,
ובלבד שלא יעשה שלאביו ושלאמו תוספתו".
ולא דא היא קדמית?
אלא שלא יוסיף,
לא על שלאביו ולא על שלאמו.
רבי חלבו, רב מתנא, יוסה בר מנשיא בשם רב:
הלכה כרבי יהודה בן תימא.
"מת לו מת, קורע;
מת לו מת אחר,
מוסיף על הקרע וקורע".
עד איכן?
אמר רבי חנינה:
עד שהוא מגיע עד טבורו.
תנא חד סב קמי רבי זעורא:
אפלו נתמנה לו בגד כל שבעה,
תיב לקרע.
אמר ליה רבי זעורא:
הדא דת אמר, בשאר הקרובים,
אבל על אביו ועל אמו,
אפלו לאחר כמה, תיב לקרע.
"מת לו מת, קורע,
מת לו מת אחר,
מרחיק שלש אצבעות וקורע".
שלמו מלפניו, מתחיל מאחוריו;
שלמו מלמעלן, מתחיל מלמטן;
שלמו אלו נאלו,
רבי חיה בריה דרבי אדא דיפז אמר:

נעשה כפוחח.

רבי חיינא בר פפא סלק גבי רבי תנחום ברבי חיה.

נפק לגביה לביש סנטוריה. <בגד פאר למשתה>

מהו סנטוריה?

מאנין דלא תפיתין. <לא לפי מידה, רפויים>

אמר ליה:

הדא מנן לך?

אמר ליה:

הכן הנה רבי יוחנן רבי עבד.

אמר ליה:

התפלל עלינו!

אמר ליה:

יסוג תרעתך. <חסגר פרצתך>

שכל אותה השנה,

הדין מתוח כנגד המשפחה.

דאמר רבי יוחנן:

כל שבועה, התרב שלופה;

עד שלשים, היא רופפת;

לאחר שנים עשר חדש, [824]

היא חוזרת לתערה.

למה הדבר דומה?

לכפה של אבנים, <ערימה>

כיון שנתרעעה אחת מהן, נתרעעו כלן.

ואמר רבי לעזר:

אם נולד בן זכר באותה המשפחה,

נתרפאת כל אותה המשפחה.

מנין שאבל חייב לקרע מעומד?

דכתיב:

(איוב א, כ) "ויקם איוב,

ויקרע את מעלו ויגז את ראשו".

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן:

מפן שאבל צריך לקרע מעומד.

כד דמך רבי יוחנן,

הורי רבי יסא לשלל למחר. <לאחות בתפירה גסה>

כד דמך רבי יסא,

הורי רבי חיה בר בא לנעל בו ביום.

אמר רבי זעורא:

ולא פליגינן:

מן דאמר "ישלל למחר", ינעל בו ביום,

ומן דאמר "ינעל בו ביום", ישלל למחר.

אמרו לו "מת ראובן", וקרע,

ואחר כך אמרו לו "שמעון היה",

כָּבֵד יֵצֵא יְדֵי קִרְעוֹ.
אָמְרוּ לוֹ "מֵת רֵאוּבֵן", וְקִרְעוּ,
וְאַחַר כֵּן אָמְרוּ לוֹ "קִיָּם הָיָה, וּמֵת",
אֵית תַּנִּי תַנִּי:
יֵצֵא יְדֵי קִרְעוֹ.
אֵית תַּנִּי תַנִּי:
לֹא יֵצֵא יְדֵי קִרְעוֹ.
מִן הָאָמַר "יֵצֵא יְדֵי קִרְעוֹ", כָּבֵד קִרְעוֹ.
מִן הָאָמַר "לֹא יֵצֵא יְדֵי קִרְעוֹ",
שִׁתְּרֵי עַל חֵי קִרְעוֹ.
וְעוֹד מִן הָדָא, דְתַנִּי:
קִרְעוּ וְתִזְכְּרוּ בּוֹ נִשְׁמָה,
אִם עַל אֶתְרָא, אִינּוּ צְרִיף לְקִרְעוֹ,
אִם לְאַחַר זְמַן, צְרִיף לְקִרְעוֹ.
כַּמָּה הוּא עַל אֶתְרָא?
כַּדֵּי דְבוּר.
כַּמָּה הוּא "כַּדֵּי דְבוּר"?
רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:
כַּדֵּי שְׁאֵלַת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ.
אָבָא בַר בַּר תַּנְהָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
כַּדֵּי שְׁאֵלַת שְׁלוֹם בֵּין הָרַב לְתַלְמִיד,
וְיֹאמַר לוֹ "שְׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי!"

רַבִּי יוֹחָנָן הֵנָּה מְסַתְּמָךְ עַל רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲבִי,
וְהֵנָּה רַבִּי לְעֶזְרָא חָמִי לִיהָ וּמְטַמֵּר מִן קַמּוּי.
אָמַר:

הָא תְּרַתִּין מְלִין תְּהֵן בְּבִלְיָא עֲבָד לִי.
תְּדָא, דְלֹא שְׁאֵל בְּשַׁלְמִי,
וְחֵדָא, דְלֹא אָמַר שְׁמוּעֵתָה מִן שְׁמִי.
אָמַר לִיהָ:

כֵּן אֲנִין נְהַגִּין גְּבוּן.
זְעִירָא לֹא שְׁאֵל בְּשַׁלְמִיהָ דְרַבָּה,
דְאֲנִין מְקִימִין:

(איוב כט, ח) "רְאוּנִי נְעָרִים וְנַחֲבָאוּ,
וְיִשְׁיִשִׁים קָמוּ עִמָּדוֹ." [825]

מִי מְתַלְכִין, <כְּשֶׁהוּ הוֹלְכִים>

חָמִי לִיהָ תַד בֵּית מְדַרְשָׁא. <תְּרַאחַ לֹו>
אָמַר לִיהָ:

הֲכָא הֵנָּה רַבִּי מְאִיר זְתִיב וְדַרְשָׁא,
וְאָמַר שְׁמוּעֵתָה מִן שְׁמִיהָ דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל,
וְלֹא אָמַר שְׁמוּעֵתָה מִן שְׁמִיהָ דְרַבִּי יַעֲקֹבָה.
אָמַר לִיהָ:

כָּל עֲמָא יְדַעִין
דְרַבִּי מְאִיר תְּלַמִּידֵיהָ דְרַבִּי יַעֲקֹבָה.
אָמַר לִיהָ:

וְכָל עֲמָא יְדַעִין דְרַבִּי אֶלְעָזָר תְּלַמִּידֵיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן.

ומה מעבור קמי אדורי צלמא? <הפסל של אדורי>

אמר ליה:

ומה, את פליג ליה איקר?

עבור קמוי וסמי עינוי!

אמר ליה:

יאות רבי לעזר אבר לך, הלא עבר קמך.

אמר ליה:

יעקב בר אהי, יודע את לפייס!

ורבי יוחנן בעי דיימרון שמועתה מן שמיה?

אף הוה בקש עליה רחמים, אמר:

(תהלים סא, ה) "אגורה באהלך עולמים".

רבי פינחס, רבי ירמיה בשם רבי יוחנן:

וכי עלת על לב הוה שהוה תיה לעולם?

אלא כף אמר:

אזכה שיהו דברי נאמרים

בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

ומה הניא ליה?

בר נזירא אמר:

האומר שמועה משם אומרה,

שפתותיו רוחשות בקבר

מה טעמא?

(שיר השירים ז, ו) "דובב שפתי ישנים",

כקמר זה שלענבים שהוא זב מאליו. <ערימה>

רבי חנינא בר פפא ורבי סימון,

תד אמר:

פהן השתי קונדיטון, <conditum vinum, kondeiton: יין מחובל>

וחרנה אמר:

פהן השתי תמר עתיק. <כזה ששותה יין ישן>

אף על גב דהוה שתי ליה,

טעמיה בפמיה.

אין דור שאין בו ליצנים.

ומה היו פריצי הדור עושין?

היו מהלכין אצל חלונותיו שלדוד ואומרים:

אמת יבנה בית המקדש?

אימתי "בית יי גלך"?

והוא אומר:

אף על פי שהן מתכוננין להכעיסני,

יבא עלי שאני שמח בלבי:

(תהלים קכב, א) "שמחתי באמרים לי,

בית יי גלך."

(דברי תמים א, יז-יב) "והיה כי מלאו ימיה ללכת עם אבתיה,

והקימותי את זרעה אחריה אשר יהיה מבניה,

והכינותי את מלכותו,

הוא יבנה לי בית."

אמר רבי שמואל בר נחמן:

אמר הקדוש ברוך הוא לְדָוִד :
דָּוִד, יָמִים מְלֵאִים אָנִי מוֹנֶה לָּךְ,
אֵין אָנִי מוֹנֶה לָּךְ יָמִים חֲסָרִים.
כְּלוּם שְׁלֵמָה בִּנְךָ בּוֹנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
לֹא לְהַקְרִיב בְּתוֹכוֹ קִרְבָּנוֹת? [826]
חָבִיב עָלַי מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה שְׂאֵת עוֹשֶׂה
יֹתֵר מִן הַקִּרְבָּנוֹת.
מָה טַעְמָא?

(משלי כא, ג) "עֲשֵׂה צַדִּיקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לִי מִזֶּבַח."

[מועד קטן ג, ח]

הַלְכָה ח

אֵין מְנִיחִין אֶת הַמָּטָה בְּרַחֲבֵי,
שְׁלֵא לְהַרְגִיל אֶת הַהֶסְפֵּד;
וְלֹא שְׁלַנְשִׁים לְעוֹלָם, מִפְּנֵי הַכְּבוֹד.
נָשִׁים בְּמוֹעֵד מְעַנּוֹת, אֲבָל לֹא מְטַפְּחוֹת.
רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר:
הַסְמוּכוֹת לַמָּטָה מְטַפְּחוֹת.

[תלמוד]

עַל כָּל הַמֵּתִים כְּלָן,
הוּא דוֹחָה בַּמָּטָה, וְאֵינוֹ מַרְבֶּה בְּעַסְקוֹ.
עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ,
מַרְבֶּה בְּעַסְקוֹ וְאֵינוֹ דוֹחָה בַּמָּטָה,
שְׁכָל הַמַּרְבֶּה בְּעַסְקוֹ עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ,
הֲרִי זֶה מְשַׁפָּח.
אִם הִיא שְׁעַת דִּחְקָא אוֹ עוֹנוֹת גְּשָׁמִים,
אֲפֹלוֹ עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ
אֵינוֹ מַרְבֶּה בְּעַסְקוֹ וְדוֹחָה בַּמָּטָה.
עַל כָּל הַמֵּתִים אֵינוֹ מְבַדֵּיל קְנָה שְׁפָה,
אֲלֵא עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ.
הַבְּרִי רַבִּי מְאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
כָּל קָרַע שְׂאֵינוֹ מְבַדֵּיל קְנָה שְׁפָה,
הֲרִי זֶה קָרַע שֶׁל תְּפִלוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן פְּלִיג עַל רַבִּי יוֹדָה בְּתַרְתֵּי.
רַבִּי יוֹחָנָן שָׁמַע דְּרַבִּי חֲנִינָה תַּשִּׁישׁ.
סֵלַק, בְּעֵי מְבַקְרֵתִיהָ.

גוֹ אֶסְרֵטָא שְׁמַע דְּדַמְרָא. < Strata: דרך סלולה >

נָחַת מִן חֲמַרְיָה,

וְאִפִּיק מְנוּי טְבִיא דְּשַׁבְּתָא וּבְזַעוֹן. < והוציא בגדיו היפים של שבת וקרעם >

כִּי דַתְּגִינָן תַּמָּן:

פהן גְדוּל פּוּרָם מְלִמְטוֹן, וְהַדְּיוּט מְלִמְעֵלָן.

רבי לעזר בשם כהנא:

"למעלן", למעלן מקנה שפה;

"למטן", למטה מקנה שפה.

רבי יוחנן אומר:

למטה ממש.

ואתיא דרבי לעזר בשם כהנא כרבי יודה.

אן כרבי יודה,

לא יפרם כל עקר!

מיי כדון?

חמר הוא בכהן גדול, שאינו מבדיל קנה שפה.

"על כל המתים,

הוא שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים.

על אביו ועל אמו,

אינו מאחה עולמית."

תני בשם רבי נתן:

האשה שוללת מיד, ומאחה לאחר שלשים;

על אביה ועל אמה, אינה מאחה עולמית.

אי זהו אחוי? כאריג.

"הסלם והקפ"ש אין מעכבין." <שולי בגד קלועים; בגד לקישוט>

"על כל המתים,

אינו קורע אלא העליון בלבד;

על אביו ועל אמו,

אפלו עשרה זה על גבי זה.

אין אפיקרסין מעכבת. <בגד גוף>

האשה אינה קורעת אלא העליון בלבד."

תני:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:

האשה קורעת את הפנימי והופכתו לאחוריה, [827]

וחזרת וקורעת את השאר."

"על כל המתים,

הוא אסור בגהוץ עד שלשים;

על אביו ועל אמו,

עד שנים עשר חדש."

אי זהו גהוץ?

פלי צמר מטהצין חדשים,

וכלי פשתן מטהצין לבנים.

"על כל המתים,

הוא אסור בתגלחת עד שלשים;

על אביו ועל אמו,

עד שישלח פרע,
או עד שיגערו בו חבירו.

קהדא:

רבי שמואל בר אבדימי,
דמכת אמיה קמי מועדא תמניא יומין.
אתא שאל לרבי מנא, אמר ליה:
כל דבר שהוא תלוי בשבעה ושלישים,
הרגל מפסיק.

ברם הכא,

עד שישלח פרע,
או עד שיגערו בו חבירו.

“על כל המתים,
אינו מגלה את לבו,
אלא על אביו ועל אמו.
דברי רבי מאיר.
רבי שמואל בר אבדימי בשם רבי תנחום:
מפני שבטלה ממנו מצות 'כבוד'.”

“על כל המתים,
אסור לילף בסחורה עד שלשים יום;
על אביו ועל אמו,
עד שיגערו בו חבירו ויאמרו לו “צא עמנו”.

“על כל המתים,
הוא אסור לילף בפסודה עד שלשים יום;
על אביו ועל אמו,
עד שנים עשר חדש.
אם היתה חבורת מצוה, או קדוש החדש,
מתר.”

“הרי שהיה מחליף בגדים כל שבעה,
חייב לקרע את כלן.”
רבי חייה רבא ורבי תמא אבוי דרבי הושעיה,
תריהון אמרין: [828]
כלהן אסורין באחוי.
בר קפרא אמר:

אין לך אסור באחוי אלא יום הראשון בלבד.
אמר רבי חנינא:
פלגו אותרי ביניהון:
מן דמר “כלהן אסורין באחוי”,
עושה שאר הימים כיום הראשון.
אפלו יש עליו כמה בגדים,
חייב לקרע את כלן.
מן דמר “אין לך אסור באחוי אלא יום הראשון בלבד”,

עושה שאר הימים תוספת.
אפלו יש עליו כמה בגדים,
אינו קורע אלא העליון בלבד.

[מועד קטן ג, ט]
הלכה ט

ובראשי חדשים, בחנכה ובפורים,
מענות ומטפחות בזה ובה,
אבל לא מקוננות.
נקבר המת, לא מענות ולא מטפחות.
אי זה הוא עינוי?
שכלן עונות פאחת;
וקינה?
שאחת מדברת, וכלם עונות אתריה,
שנאמר: (ירמיה ט, ט)
"ולמדנה בנתיכם נהי,
ואשה רעותה קינה".
אבל לעתיד לבא מה הוא אומר? (ישעיה כה, ח)
"בלע המות לנצח,
ומחה יי אלהים דמעה מעל פל פנים" וגו'.

[תלמוד]

רבי תנחום בר עלי דמך בחנכתא.
רבי דוסא דמך פריש גרחה דניסן.
עבדין לון אבריא. <סעודה חגיגת>
סקרין מימר, מן דעתון דרבנין,
ובדקון ואשכחון דלא מן דעתון דרבנין.
רבי קריספא דמך במועדא, ועבדון ליה אבריא. <סעודה חגיגת>
סקרין מימר, מן דעתיה דרבי אמי.
ובדקון ואשכחון דלא מן דעתיה דרבי אמי.

רבי חלבו, רבי בא בר זבדא בשם רב:
אפלו לשעה.

מן הדא:

(במדבר כ, א) "ותמת שם מרים, ותקבר שם".

ואנן חמיי רבנין עניין בדבורא.

אמר רבי ירמיה:

חברים זריזין הן, ואינן באין לידי הספד.

תני:

"אין מוליכין חלילין לבית האבל,
אבל מוליכין חלילין לבית השמחה ולבית המשחה.

